

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

Į PUNSKĄ ATVYKUS VYSKUPUI JEŽY MAZURUI – „Aušros“ inf. 3

ŠVIETIMAS

2024/2025 MOKSLO METAI PUNSKO LICĖJUJE – **Birutė Vaičiulienė** 6
SĖKMINGAI PRABĖGO DAR VIENI MOKSLO METAI! – **Dalia**

Makauskienė 11

PUNSKO SAVIVALDYBĖS VAIKŲ DARŽELYJE – **Vida Jolanta Stankevičienė** 13

KULTŪROS BARUOSE

PUNSKO „VYČIAI“ SVEIKINO TORONTO „GINTARĄ“ 70-MEČIO PROGA – **Asta Pečiulienė** 17

XXII LIETUVIŠKŲ DAINŲ KONKURSAS „DAINORĖLIS“ IR TĖVELIO DIENA – **Asta Pečiulienė** 20

IŠ MŪSŲ PRAEITIS

1941 06 22–28 TAUTOS SUKILIMAS LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBEI ATKURTI – **Bronius Makauskas** 22

KAZIMIERAS RAKŪNAS-MARKAUSKAS – BUVĘS VOKIEČIŲ ŠTUTHOFO LAGERIO KANKINYS – **Greta Nevulytė, Uršulė Aleksaitė** 25

SKELBIMAI

Viršeliuose:

Liepos 6 d. Punske prie Punios ežero sugiedotas Lietuvos himnas (Tomo Bernecko nuotr.)

Seinų „Lietuvių namų“ ansamblio „Galadusys“ pasirodymas Tradiciniame ansamblių sąskrydyje Burbiškių kaime prie Galadusio ežero (Vidos Valinčienės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS

16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23
tel. (+48) 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

LEIDŽIA

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny, ul. Wileńska 9
tel. / faks. (+48) 87 5162 125

VYR. REDAKTORĖ Irena Gasperavičiūtė
REDAKCIJOS SEKRETORĖ Alicija Krakauskienė
STILISTĖ, KOREKTORĖ Birutė Burdinaitė-Ołów
TECHN. REDAKTORĖ Aldona Jonušonytė
KORESPONDENTĖS: Jurgita Stankauskaitė,
Rasa Žukauskienė, Božena Bobinienė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2025-07-11

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

**DOFINANSOWANO
ZE ŚRODKÓW
BUDŻETU PAŃSTWA
MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH
I ADMINISTRACJI**

**DZIAŁALNOŚĆ MAJĄCA NA CELU OCHRONIE,
ZACHOWANIE I ROZWÓJ TOŻSAMOŚCI KULTUROWEJ
MNIJSZOŚCI NARODOWYCH I ETNICZNYCH
LUB ZACHOWANIE I ROZWÓJ JĘZYKA REGIONALNEGO**

**Zadanie publiczne pod nazwą:
Wydanie czasopism dla mniejszości litewskiej
„Aušra“ i „Aušrelė“**

DOFINANSOWANIE
422 000,00 zł
CAŁKOWITA WARTOŚĆ
467 420,00 zł
DATA PODPISANIA UMOWY
26-02-2025 r.

Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/ów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Leidinyje reiškama tik autoriaus (-ių) nuomonė ir ji negali būti tapatinama su oficialia Vidaus reikalų ir administracijos ministro pozicija.

Projektą „*Lenkijos lietuvių gyvenimo atspindžiai*“ iš dalies finansuoja Medijų rėmimo fondas (gauta parama projektui – 10000 eurų).

MRF
MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Gatvės pakvipo liepžiedžių medumi – atėjo pats šilčiausias ir mieliausias metų laikas. Kaip paprastai įvykęs ansamblių sąskrydis Burbiškiuose pranašauja prasidedančias atostogas: vieni jau išvažiavo pailsėti, kiti dar tik ruošiasi. O ūkininkams šis metų laikas – didžiausias darbymetis. Tačiau reikia pripažinti, kad kaime šiuo metu irgi miela – tikrai yra kur akis paganyti, ypač mūsų krašte. Tarp kalvų ežerėliai, kur ne kur beržynėlis arba koks samanytas – ramina sielą. Turbūt nėra žmogaus, kuriam nepatiktų lietuviška vasara.

Šiandien, kai rašau šiuos žodžius, minime Valstybės (Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo) dieną, vakare rinksis žmonės giedoti „Tautiškos giesmės“ Punske, Seinuose, Suvalkuose, Varšuvoje, turbūt ir Gdanske, Ščecine, gal dar kituose miestuose. Tai puiki proga lietuviams susivienyti ir visiems kartu išgyventi bendrumo jausmą.

Punsko krašto lietuviai neseniai turėjo progą savo kailiu patirti, ką reiškia vieningumas. Savo tikslų siekti ar savo vertybes apginti įmanoma tik būnant vieningiems. Nežinia, kaip baigsis istorija, prasidėjusi Punsko parapijoje, tačiau iš jos vieną išvadą galime padaryti: kol mus sieja bendros vertybės – apginti mūsų kalbą, papročius – tampame neįveikiama jėga. Nusiilpstame tik tada, kai nueiname nuo savo šaknų, savasties... Ir vėl man kyla noras pacituoti mūsų didįjį rašytoją V. Mykolaitį-Putiną, beje, besimokiusį Seinų kunigų seminarijoje: „(...) atskiro žmogaus vertė pareina nuo to, kiek jis gera padaro tautai, visuomenei.“ Štai taip lengvai gauname atsakymą į ne vieno mūsų keliamą egzistencinį gyvenimo prasmės klausimą.

Į Punkską atvykus vyskupui Ježy Mazurui

„AUŠROS“ INF.

Prieš pat Petrinių atlaidus, birželio 28 d., Punsko parapiją aplankė Elko vyskupas Ježy Mazuras (Jerzy Mazur). Atvykimo tikslas – pasikalbėti su parapijos taryba apie iškilusį konfliktą su klebonu. Pasitikti vyskupo prieš 9 val. bažnyčios aikštėje susirinko nemažas būrys žmonių. Svečių pasitiko su gėlėmis parapijos atstovai Asta Pečiulienė ir Bronius Makauskas. Bažnyčioje ganytojas pirmiausiai paklausė, ar reikalingas vertėjas, ar susirinkusieji supras lenkiškai. Vėliau kalbėdamas palaikė klebono poziciją, aiškindamas, kad jam privalu klausyti Dievo žodžio, o ne žmonių. Taip pat aiškino, kad šiuolaikiniam žmogui būdingas egocentriškų reikalų iškėlimas virš Dievo, neva čia nesusikalbėjimo su klebonu priežastis. Tačiau klausiusieji prieštaraavo tokiai nuomonei.

Vyskupas Ježy Mazuras ir Seinų klebonas Zbigniewas Bzdakas (Zbigniew Bzdek) nuėjo į parapijos salę susitikti su taryba. Susitikimas apčiuopiamų rezultatų nedavė. Vyskupas aiškino, kad klebonas kažko išsižeidęs, tačiau parapijos tarybos nariai nesijaučia jį ižeidę. Taigi susitikimas baigėsi konstatavimu, jog reikia kalbėtis.

Kitą dieną vyko šv. Petro ir Povilo atlaidai Punske. Procesijų niekas nesujungė – viskas buvę kaip anksčiau.

Priminkime, kad Punsko parapijoje konfliktas tarp parapijiečių ir

Punsko parapijos klebono prasidėjo, kai dvasininkas pareiškė, jog Devintinių procesija bus bendra – lenkų ir lietuvių, po lenkiškų šv. Mišių, o ne (kaip paprastai būdavo) dvi procesijos, kur atskirai eina ir meldžiasi lietuviai, atskirai lenkai. Žmonėms šis sprendimas nepatiko ir jie pasakė tai klebonui. Tada jis pareiškė atleidžiantis tarybą. Tad diskusijos persikėlė į platesnę visuomenę. Tuomet paaikškėjo, kad jau anksčiau skaudžias akimirkas išgyveno bažnytinis choras, kai keliskart jam buvo nutrauktas rožinio giedojimas, o paprašius, jog būtų anksčiau atnašaujamos Mišios lenkų kalba, kad lietuviai suspėtų sugiedoti rožinį, klebonas atsisakė tai padaryti. Per susitikimą su klebonu, kuriame dalyvavo ir arkivyskupas Lionginas Virbalas, Lietuvos vyskupų konferencijos delegatas užsienio lietuvių katalikų sielovada, Punsko klebonas išsakė savo nuomonę, kad parapijiečiai privalo prisitaikyti prie klebono, o ne atvirksčiai.

Portale www.punskas.pl po informacija apie vysk. J. Mazuro vizitą Punske galima paskaityti štai tokį komentarą: „Reikia suprast, kad vyksta lenkinimo politika. Ji visais amžiais vyko. Norint kažką laimėti, reikia rašyt Lenkijos primui ir į Vatikaną. Jei tas nepadės, reikia boikotuoti pamaldas. Kol jūs šersit savo pinigais kunigus, jie jus laikys tik avimis.“

Žmonės prie Punsco parapijos namų laukia vysk. J. Mazuro ir parapijos tarybos pokalbio rezultatų

Punkas, 2025-06-23

*Jo Ekscelencija Vyskupas Jerzy Mazur,
Elko vyskupijos Ordinaras*

Jūsų Ekscelencija, gerbiamas Elko vyskupijos Ganytojau

Mes, lietuviškai kalbantys Punsco parapijos katalikai, patvirtindami Jūsų Ekscelencijai savo katalikišką pamaldumą ir ištikimybę bendram katalikų tikėjimui, kartu tiesos ir vienybės Dieve dvasia norime atskleisti faktus, kurie galbūt dėl įvairių priežasčių nepasiekia Jūsų Ekscelencijos arba pasiekia Jus subjektyviai iškreiptu vaizdu, prašydami teisingo sprendimo.

Esame dėkingi Jūsų Ekscelencijai, kad išklausėte mūsų prašymą ir atsižvelgėte į mūsų nuogąstavimus bei poziciją dėl gerbiamo Klebono kun. Andrzejaus Opanowskio išsakytų ir paskelbtų pakeitimų, ribojančių pastoraciją lietuvių kalba ir negerbiančių daugiau nei per šimtmetį nusistovėjusių religinių praktikų bei tradicijų, iki šiol puoselėjamų lietuviškai kalbančių tikinčiųjų. Informaciją, jog Jūsų Ekscelencija pakvietė Lietuvos Vyskupų Konferencijos delegatą lietuviams katalikams arkivyskupą Lionginą Virbalą aukoti šventąsias Mišias Punsco Švenčiausiosios Mergelės Marijos Ėmimo į dangų parapijos bažnyčioje ir susitikti su Punsco parapijos kunigais bei tikinčiais birželio 20 d., priėmėme su palengvėjimu ir dėkingumu.

Jo Ekscelencija Lionginas Virbalas ėmėsi misijos nuraminti tikinčiųjų emocijas, kilusias dėl neapgalvotų naujo mūsų parapijos klebono sprendimų ir elgesio. Susitikimo metu jis atkreipė dėmesį į būtinybę kunigams suprasti ir gerbti ne tik Katalikų Bažnyčios hierarchiją, bet ir religijos praktikavimo tradiciją kalbiškai ir kultūriškai specifinėje Punsco parapijoje, kurioje lietuviškai kalbantys tikintieji suvokia savo egzistencijos trapumą – taip pat dėl dar netolimoje praeityje ir dabar suprantamą susirūpinimą keliančio netinkamo elgesio su mūsų kalbos poreikiais, taigi ir su mūsų kultūrine tapatybe pastoracinėje tarnystėje.

Susitikime su Jo Ekscelencija Lionginu Virbalu tikinčiųjų pilnoje bažnyčioje tikintieji kalbėjo katalikiško atsidavimo dvasia, susirūpinę dėl tolesnio mūsų katalikų bendruomenės likimo. Su liūdesiu ir skausmu reagavome į mūsų parapijos Klebono kunigo Andrzejaus Opanowskio elgesį. Jo ekscentriškas elgesys (mikrofono paėmimas, nervingas ėjimas į zakristiją, kalbų pertraukinėjimas) yra blogas ženklas ateičiai. Jo Ekscelencija Lionginas Virbalas du kartus pakvietė Kleboną kaip šeimininką grįžti į susitikimo vietą. Savo netinkamu elgesiu Jo Ekscelencijos arkivyskupo akivaizdoje jis sukėlė parapijiečių pasipiktinimą.

Mūsų parapijos Klebonas ne tik elgėsi be deramo susivaldymo ir orumo, kurie turėtų būti būdingi klebonui, kalbėdamas apie „reformas“, kurių jis ėmėsi, griaudamas ankstesnę religinę praktiką, bet ir nepagarbiai išformavo parapijos pastoracinę tarybą, nuo altoriaus sakydamas parapijiečiams netiesą, kad jos nariai atsistatydino patys.

Po iškilmingo maldos, taikinamojo susitikimo laukėme palaiminimo, ramybės, Dievo pagalbos, protingų sprendimų. Tuo tarpu praėjus po jo dviem dienoms atvyko, kaip pats pranešė – su Jūsų Ekscelencijos leidimu, Smalhykų Romos katalikų šventosios Onos parapijos klebonas kun. Jacek Chalko. Kokia buvo mūsų nuostaba ir pasipiktinimas, kai per rytines lietuvių mišias jis pasakė pamokslą lenkų kalba blogai prisimenamo Seinų parapijos klebono kun. Stanisława Rogowskio dvasia ir stiliumi. Greičiausiai dėl to, jog esąs persmelktas vaikystės atmosferos, kurtos iš neapykantos lietuviams ir draudimo vartoti jų kalbą pastoracinėje tarnystėje Seinų Švenčiausiosios Mergelės Marijos Apsilankymo bazilikoje. Be to, jis nuo altoriaus skaitė kai kurias privačias SMS žinutes, kaip teigė, atėjusias iš parapijos klebono telefono, ir pažeidė mirusio kunigo Jerzy Maceko gerovę, po mirties apšmeižęs jį kaip girtuokliavusį dėl tariamo lietuvių nepagarbaus elgesio jiems patarnaujančių kunigų atžvilgiu.

Galime paliudyti, kad tokio išsilavinusio (mokančio labai retą aramėjų kalbą) ir dvasingo lenkų kunigo, kuris religinius poreikius lygiavertiškai būtų tenkinęs lietuvių kalba, iki šiol neturėjome. Kunigas Jerzy Macek buvo įskaudintas, bet dėl skriaudų, padarytų jo tikėjimo broliams – lietuviams. O sekmadienį pirmą kartą išgirdome apie šio kunigo „nuopuolį“, ir tai iš sakyklos skambėjusioje netinkamoje atvykusio kunigo kalboje. Ar tokios svetimos parapijos klebono pasakytos „homilijos“ tikslas – žemi motyvai atnaujinti lenkų ir lietuvių bendruomenių nesutarimus, dezinformaciją ir neapykantą, kurios iki šiol Punske nebuvo? Kunigo Jaceko Chalko nuoroda į jo lietuviškas šaknis (jo močiutė buvo lietuvė) mus taip pat labai papiktino. Manome, kad tai jo asmeninis reikalas ir neteisingai suprastos bei vykdomos „integracijos“ rezultatas.

Tokiam klaidingam „šėtono valdomų“ lietuvių „kunigų atmetimo“ vertinimui prieštarauja lietuvių elgesys naujai atvykusio kunigo Andrzejiaus Opanowskio atžvilgiu, apie kuriam suteiktą visapusišką materialinę ir organizacinę paramą kalbėjo susitikimo dalyviai, tarp jų ir Punsko savivaldybės vadovas, ką Jo Ekscelencijos arkivyskupo ir susirinkusiųjų akivaizdoje patvirtino ir pats kunigas Andrzej Opanowski. Tačiau geri santykiai su parapijiečiais tęsiasi tol, kol Klebonas savo, kaip ganytojo, funkcijas prilygino valdininko funkcijoms.

Mes garbiname ir šloviname vienintelį Dievą Tėvą Visagalį, kuris Šventosios Dvasios valia įsteigė daugybę tautų ir kalbų, todėl nenorime būti „integruoti“ su panašiu poveikiu, kaip tai daro kun. Jacek Chalko. Esame puikiai integruoti valstybinių pasaulietinių institucijų veiksmais, kurių rezultatas – „integrutųjų“ skaičiaus sumažėjimas nuo 20 000 lietuvių Lenkijoje iki galbūt 10 000. Prašome suprasti mūsų jautrumą ir susirūpinimą. Klebono pareiškimai apie širdies atidavimą lietuviams, tuo pačiu mažinant tarnystę lietuvių kalba (tai aptinkame visame Seinų dekanate), sleigia. Nervingumas, taip pat klebono pareiškimų nenuoseklumas ir prieštaravimas mums kelia nerimą ir įtarimą dėl gilesnių tokios padėties priežasčių.

Tokia situacija naudinga šventeivoms, konfliktų šalininkams, ribotų gebėjimų analitiškai vertinti žmonėms. Ar jie turėtų būti Punsko parapijos bažnyčios atrama?

Parapijos klebonas pripažino, kad mūsų parapijoje trūksta lenkakalbių tikinčiųjų aktyvumo ir matomumo. Linkime jiems šio tikro katalikiško aktyvumo ir matomumo, tačiau ne daugumos parapijiečių pastoracinės tarnystės ribojimų sąskaita ir supriešinant tikinčiuosius, gyventojus tos pačios žemės, kurią šimtmečiais puoselėjame ir nešame dovanas prie Viešpaties altoriaus.

Su katalikišku atsidavimu ir viltimi Dieve.

Tebūnie pašlovintas Jėzus Kristus.

Punsko parapijos lietuviškai kalbančių tikinčiųjų vardu, atsižvelgiant į parapijos pastoracinės tarybos atšaukimą, pasirašo išrinkti organizacijų, priklausančių Lenkijos lietuvių bendruomenei, atstovai:

Irena Gasperavičiūtė, Lenkijos lietuvių bendruomenės valdybos pirmininkė

Algirdas Vektorius, Lenkijos lietuvių šv. Kazimiero draugijos pirmininkas

Juozas Pečiulis, Punsko parapijos choro vardu

Robertas Slovikas, Lenkijos lietuvių draugijos pirmininkas

Asta Pečiulienė, Punsko lietuvių kultūros namų direktorė

Anastazija Sidarienė, Lenkijos lietuvių etninės kultūros draugijos vicepirmininkė

Susipažinti:

Jo Ekscelencijai Arkivyskupui Lionginui Virbalui,

Lietuvos Vyskupų Konferencijos delegatui užsienio lietuvių katalikų sielovadai

Gerb. Kun. Andrzejui Opanowskiui,

Romos katalikų Švenčiausiosios Mergelės Marijos Ėmimo į dangų parapijos Klebonui

2024/2025 mokslo metai Punsko licėjuje

MRF MEDIJŲ
RĖMIMO
FONDAS

BIRUTĖ VAIČIULIENĖ

2024/2025 mokslo metai Punsko Kovo 11-osios licėjuje buvo kupini įvairių veiklų, patirčių. Šiuos metus lydėjo tiek kasdienis darbas pamokose, tiek dalyvavimas projektuose, konkursuose, bendruomeninėse iniciatyvose bei tradiciniuose mokyklos renginiuose. Kaip kiekvienai mokslo metai, ir šie buvo ne tik žinių įgijimo kelionė, bet ir vertybių, bendrystės bei asmeninio augimo etapas. Ką pavyko nuveikti? Kas išmokė daugiau nei tradicinės pamokos? Kokie svarbiausi 2024/2025 mokslo metų akcentai, kurie kūrė mažytę mūsų licėjaus gyvavimo atkarpą?

PASIEKIMAI

Naujuosius mokslo metus Punsko licėjuje pradėjo 83 mokiniai, iš jų 12 pirmokų. II klasėje mokėsi 20 mokinių, III A klasėje – 9,

III B klasėje – 21, IV klasėje – 21. Mokyklos baigimo pažymėjimą įgijo 21 mokinys. Aukščiausius rezultatus pasiekė ir licėjų su pagyrimu baigė trys mokiniai: Karolina Agurkytė, Mantas Marcinkevičius ir Greta Valinčiūtė. Karolinai Agurkytei buvo įteikta Jeronimo Šalčiūno iš Marijampolės vienkartinė stipendija. Su pagyrimu keliami į aukštesnę klasę šie moksleiviai: Matas Grigutis (I kl.), Jokūbas Jankauskas, Ula Vilkelytė (II kl.), Natalija Chšanauskaitė, Erika Stankevičiūtė (III A kl.), Sigita Aleksaitė, Emilija Hattingh, Julija Krakauskaitė (III B kl.). Jiems skirtos knyginių dovanos. Mokytojų taryba apdovanojo ir Eimantą Uzdilą, kuris per visus mokslo metus ne tik gerai mokėsi, bet ir nepraleido nei vienos pamokos. Apskrities viršininko dovanas gavo keturios mokinės (Sigita Aleksaitė, Emilija

Hattingh, Julija Krakauskaitė ir Ula Vilkelytė) už labai aukštus mokymosi rezultatus bei devyni mokyklos krepšininkai (Valdas Kibyšis, Jokūbas Kraučeliūnas, Eimantas Uzdila, Lukas Jakčinskas, Jokūbas Jankauskas, Blažiejus Kuosa, Aleksandras Vaznelis, Jonas Kalinauskas, Daumantas Kuosa) už laimėtą trečiąją vietą Palenkės vaivadijoje. Už aukščiausius pasiekimus moksle 2024/2025 mokslo metais Lenkijos ministro pirmininko dovanai pasiūlyta Emilija Hattingh.

Didelė licėjaus mokinių dalis dalyvavo konkursuose, sporto varžybose. Ryškus pasiekimas – tai mūsų krepšininčių komandų iškovotos trečiosios vietos Palenkės vaivadijoje. Licėjaus merginų krepšinio komandoje žaidė: Edita Latvytė, Inesa Nevulytė, Rasa Maksimavičiūtė, Julija Krakauskaitė, Aleksandra Kardauskaitė, Vaiva

Vaicekauskaitė, Gabija Petruškevičiūtė, Gabija Uzdilaitė ir Greta Valinčiūtė. Naudingiausiomis komandos žaidėjomis tapo Gabija Uzdilaitė ir Gabija Petruškevičiūtė. Vaikinų komandos nariai: Matas Zdanys, Martynas Grigutis, Mangirdas Vektorius, Valdas Kibyšis, Jokūbas Kraučeliūnas, Aleksandras Vaznelis, Eimantas Uzdila, Lukas Jakčinskas, Jokūbas Jankauskas, Blažiejus Kuosa, Jonas Kalinauskas, Daumantas Kuosa. Naudingiausiu komandos žaidėju pripažintas Matas Zdanys. Reikia pridurti, kad šiais mokslo metais ir merginų, ir vaikinų komanda dalyvavo turnyre

Mišrusis choras „Pašešupiai“, vad. D. Pavilonis

Iš Punsko licėjaus archyvo

Šokių grupė „Šalčia“, vad. A. Pečiulienė

„Z SKS-u do AZS-u“ Balstogėje. Merginos laimėjo pirmąją vietą. Atstovavo Palenkės vaivadijai Varšuvoje ir iškovojo trečiąją vietą Lenkijoje. Ir dar vienas merginų laimėjimas – antroji vieta Palenkės vaivadijos krepšinio 3x3 turnyre. Abiejų komandų treneris Darius Valinčius.

Keliolika mokinių, vadovaujimų mokytojos Birutės Vaičiulienės, dalyvavo konkurse „Mūsų kalbinis kultūrinis kraštovaizdis“, kurį organizavo Lituanistų sambūris drauge su Valstybine lietuvių kalbos komisija, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutu, Lietuvių kalbos institutu, Lietuvių kalbos draugija, LR švietimo, mokslo ir sporto ministerija. Užsienio lietuviškų mokyklų grupėje laureatais tapo du mūsų licėjaus moksleiviai. IV klasės mokinė Gabija Uzdilaitė įvertinta už kūrybinį darbą „Pokalbis su dzeiduliu Valentu Uzdila“, o III klasės mokinys Augustinas Venslauskas pastebėtas komisijos už kūrybinį darbą „Lietuvių kalba – mano kalba“. Smagu, kad lituanistinių mokyklų kategorijoje LR švietimo, mokslo ir sporto ministerija skyrė specialųją prizą licėjaus abiturientei Greta Valinčiūtei už rašinį „Šeimos, giminės pasakojimai apie lietuvių kalbos išlaikymą“. Taip

pat Gretos Valinčiūtės ir trečiokės Emilijos Hattingh darbai Lietuvių kalbos draugijos buvo išrinkti tarp geriausių. Emilijos rašinio tema – „Lietuvių kalba – mano kalba“.

Nuo 2023 m. mūsų licėjaus mokiniai dalyvauja Lietuvos mokinių etninės kultūros olimpiadoje. Šiais mokslo metais Molėtuose vykusiame konkurse trečiokė Sigita Aleksaitė pelnė specialųją komisijos prizą. Pasiruošti olimpiadai padėjo mokytoja Alicija Krakauskienė.

Lietuvių kalbos olimpiadoje, kuri šiemet vyko Vilniuje, su kitais užsienio lietuviais varžėsi trečios klasės mokinė Natalija Chšanauskaitė ir laimėjo ketvirtąją vietą.

Aštuoni mūsų mokiniai dalyvavo Lenkijos lietuvių draugijos organizuotame Dailiojo žodžio konkurse Seinuose. Laureatais tapo: Mangirdas Vektorius, Jonas Kalinauskas ir Gabija Petruškevičiūtė. Pagyrimus pelnė: Vaiva Vaicekuskaitė, Faustina Radzevičiūtė ir Rasa Maksimavičiūtė. Jų mokytoja Birutė Vaičiulienė.

Pirmokė Darija Murauskaitė dalyvavo Tarptautiniame vaikų ir jaunimo meninės kūrybos konkurse „Dzideli dzyvai, Kalėda“ ir tapo laureate. Konkursą suorganizavo Dailės mokytojų asociacija Vilniuje.

Darija Murauskaitė – tai ir Seinų apskrities dailės darbų konkurso laimėtoja. Jos mokytoja Alicija Krakauskienė.

Seinų apskrities konkurse už laisvos formos meninį darbą priklausomybių tema antrąją vietą laimėjo pirmos klasės mokinys Jonas Kalinauskas. Palenkės vaivadijos olimpiadoje apie ŽIV/AIDS finaliste tapo Karolina Agurkytė. Mokinys globojo pedagogė Violeta Vainienė.

Didžiuojamės mokiniais, kurie pasiekė puikių rezultatų, bet ir tais, kurie nuosekliai stengėsi ir augo.

RENGINIAI

Be kasdinių pamokų, mokykloje vyko tradiciniai bei kiti edukaciniai renginiai. Ketvirtokai suorganizavo Pirmokų krikštą. Kaip atsaką Krikštui pirmos klasės mokiniai surengė Padėką. Čia su humoru buvo pavaizduoti abiturientų charakterio bruožai bei parodytos šmaikščios situacijos. Pats įspūdingiausias renginys – abiturientų Šimtadienis, kurio šiųmetis šūkis – „Matyti galima tik širdimi, tai, kas svarbiausia, nematoma akimis“. Pavasarį abiturientai paskutinį kartą mokyklos sporto salėje parodė Paskutinio skambučio meninę programą, pašoko „Gailingį“, prie mokyklos pasodino atminimo medelį – beržą. Tos pačios dienos vakarą vyko „Dzinguliukai“. Trečių klasių mokiniai surengė humoristinį spektaklį, kuriame suvaidino vyresnius draugus.

Kaip kasmet mokykloje iškilmingai paminėtos lietuviams svarbios datos. Neužmiršta Laisvės gynėjų diena. Sausio 13-osios rytą mokyklos languose sužibo žuvusiųjų atminimui skirtos žvakelės. Scenoje pirmos klasės mokiniai priminė istorijos faktus, įvykusius prieš 34 metus, kuomet lietuviams teko susigrumti su galinga sovietų kariuomene ir ginti savo šalies laisvę. Siekiant prisiminti ir įprasinti 1918 m. vasario

Punsko licėjaus mokiniai Kaune

16 d. Lietuvos Nepriklausomybės Akto pasirašymą, antrokaip parengė kompiuterinę pateiktį, pasakojančią apie to meto įvykius Lietuvoje. Trečių klasių moksleiviai suorganizavo Spaudos atgavimo dienos bei Gedulo ir vilties dienos minėjimus. O Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dienos proga kovą iškilmingai šventėme Lietuvos laisvės atkūrimo 35-ąsias metines bei Punsko licėjaus vardadienį. Didelį darbą atliko scenarijaus autorė Rūta Burdinaitė.

Liko atmintyje sporto salėje vykusį lietuvių literatūros pamoką, kurioje dalyvavo mūsų kraštiečiai, poetė ir prozininkė Birutė Jonuškaitė, 2024 metų Poezijos pavasario laureatas Vytautas Kaziela bei juos atlydėjęs mūsų krašto poetas Sigitas Birgelis.

Mokinės Natalija Chšanauskaitė, Erika Stankevičiūtė ir Darija Murauskaitė su mokytoja Birute Vaičiuliene dalyvavo Tarptautinėje – Lietuvos ir Punsko gimnazijų lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų ir mokinių konferencijoje „Kūrybiškumo ugdymas lietuvių kalbos ir literatūros pamokose“ Šakių „Žiburio“ gimnazijoje. Konferencijos tikslas –

skatinti aktyvų ir efektyvų mokytojų ir mokinių bendradarbiavimą atliekant kūrybinę-tiriamąją veiklą ir dalijantis gerąja patirtimi. Svarbus šio renginio uždavinys – ugdyti mokinių meilę ir pagarbą lietuvių kalbai ir literatūrai, gebėti žvelgti kūrybiškai, vertinti, tobulinti kalbinį raštingumą. Mūsų pranešimo tema – „Lietuvių kalbos ugdymas Punsko licėjuje“.

Licėjaus mokinių savivalda kartu su globėja Irena Nevulienė organizavo Punsko parapijos kapinių tvarkymą, surengė Kalėdinį susitikimą, Pirmąją pavasario dieną. Taip pat paruošė „Vakarą mokykloje“, kurio metu mokiniai susitiko su studentais, sužinojo apie jų studijų kryptis, galėjo dalyvauti įvairiuose edukaciniuose žaidimuose, padainuoti.

Įsimintinas Punsko Kovo 11-osios lietuvių licėjaus choro „Pašešupiai“ (vadovas Dainius Pavilonis) bei šokių grupės „Šalčia“ (vadovė Asta Pečiulienė) 25-erių veiklos metų jubiliejinis koncertas, kuris įvyko Punsko lietuvių kultūros namuose.

Moksleiviai dalyvavo Poezijos pavasario renginyje, kurio metu savo kūrybą skaitė: poetas, literatūros

kritikas, Vilniaus universiteto studentas Linas Daugėla, poetė, vertėja ir kultūros veikėja Ramunė Brundzaitė, poetas, vertėjas, literatūros kritikas ir publicistas Marius Burokas, vienas ryškiausių šiuolaikinių lietuvių poetų, eseistas, dainų tekstų autorius Rimvydas Stankevičius bei mūsų krašto poetas Sigitas Birgelis.

Atmintyje liko dokumentinis filmas apie psichotropines medžiagas „Kelias į niekur“. Šis edukacinis užsiėmimas vyko pagal Kultūros paso programą, kuri leidžia moksleiviams Lietuvos valstybės lėšomis dalyvauti įvairiausiuose kultūros ir meno renginiuose.

Dar vienas edukacinis renginys – tai pirmosios pagalbos mokymas, kurį vedė Valstybinė priešgaisrinė gelbėjimo komanda kartu su Punsko savanoriais ugniagesiais. Moksleiviai buvo mokomi suteikti pirmąją pagalbą.

Didelio susidomėjimo susilaukė Vilniaus universiteto studentų, remiamų įmonės „Thermo Fisher Scientific“, suorganizuota „Mobilioji laboratorija“. Jos laboratoriniuose darbuose, susijusiuose su genetika, dalyvavo 24 mokiniai.

Visi renginiai prisideda prie mokinių asmenybės, kūrybinių kompetencijų ugdymo, stiprina bendruomeniškumą ir tautinį sąmoningumą.

IŠVYKOS

Licėjaus moksleivių mokymąsi pajvairina ir žinias praturtina ekskursijos. Gražia tradicija tapo abiturientų kelionė po Punsco ir Seinų kraštą, į kurią išsiruošė ketvirtos klasės mokiniai kartu su auklėtoja Irena Marcinkevičiene bei bibliotekininke Rūta Burdinaite. Jie aplankė reikšmingiausius mums Seinų krašto vietas. Mokiniai labiau pažino savo mažąją tėvynę, pamatė, kaip ji gyvuoja šią dieną, bei išgirdo, kaip atrodė jos gyvenimas anksčiau. Pirmokai tradiciškai dalyvavo integracinėje išvykoje. Šį kartą su auklėtoja Alicija Krakauskiene lankėsi Druskininkuose.

Licėjaus moksleiviai kartu su direktoriumi Alvydu Nevuliu ir auklėtojais buvo išvykę į Vilnių. Aplankė VILNIUS TECH universitetą (Vilniaus Gedimino technikos universitetas), kur susipažino su perspektyviausiomis specialybėmis,

laboratorijomis bei ten naudojama įranga ir jų specifika, sužinojo apie karjeros galimybes baigus pasirinktos srities studijas. Taip pat lankėsi Vilniaus universitete, dalyvavo ekskursijoje po jį. Ši išvyka buvo suorganizuota Punsco valsčiaus įstaigos lėšomis, o edukacinė ekskursija – Lietuvos valstybės skiriamomis lėšomis Kultūros paso paslaugoms.

III A klasės mokiniai kartu su auklėtoja Danute Šliaužiene bei keliais kitų klasių mokiniais viešėjo Kaune. Jie aplankė Lietuvos sveikatos mokslų universitetą (LSMU), o Nacionaliniame Kauno dramos teatre žiūrėjo spektaklį pagal Antano Škėmos romaną „Balta drobulė“ (rež. Jonas Jurašas).

Mūsų mokiniai buvo ir Vokietijoje. Pažintinės kelionės metu juos globojo mokytoja Irena Nevulienė, Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos mokytoja Irena Gasperavičiūtė bei Punsco licėjaus direktorius Alvydas Nevulis.

Ketvirtos ir antros klasių moksleiviai buvo išvykę į kai kurias Europos valstybių sostines. Čekijoje aplankė Prahą, Slovakijoje – Bratislavą, Austrijoje – Vieną. Įdomios kelionės metu

mokinius globojo jų auklėtojai Irena Marcinkevičienė, Darius Valinčius ir mokytoja Danguolė Grigutienė.

Beveik visi licėjaus mokiniai kartu su direktoriumi Alvydu Nevuliu bei mokytojais Irena Nevulienė ir Alicija Krakauskiene dalyvavo edukacinėje ekskursijoje vykdant projektą „M. K. Čiurlionio kūrybos takais“, kurį finansavo Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija. Šio projekto tikslas – paskatinti jaunimą rinktis studijas Lietuvoje, praplėsti žinias apie garsų Lietuvos menininką M. K. Čiurlionį ir jo kūrybą. Dalyviai lankėsi Vytauto Didžiojo universitete, M. K. Čiurlionio dailės muziejuje, Istorinėje LR Prezidentūroje Kaune. Taip pat aplankė M. K. Čiurlionio namus-muziejų Druskininkuose.

Iš kiekvienos išvykos mokiniai parsivežė ne tik žinių, bet ir nepakartojamų įspūdžių. Anot moksleivių, tokios patirtys ilgai išlieka atmintyje.

SVEČIAI

Šiais mokslo metais turėjome progos praplėsti savo akiratį susitikdami

Mokinių savivaldos renginys

su žymiais žmonėmis, įdomiomis asmenybėmis. Punsco Kovo 11-osios licėjuje lankėsi Lietuvos ambasadorius Valdemaras Sarapinas su žmona Vyte. Ambasadorius artimiau susipažino su mokytojų kolektyvu, pasidalijo mintimis ir aptarė rūpimus klausimus.

Liko atminty misionieriaus Jeży Wilko (Jerzy Wilk), kuris daug metų tarnavo Madagaskare, apsilankymas. Vienuolis mokiniams papasakojo apie savo veiklą bei gyvenimą šioje šalyje.

Licėjuje įdomią istorinę paskaitą „Jotvingiai-sūduviai viduramžiais“ skaitė Lietuvos istorikas, humanitarinių mokslų daktaras, LDK istorijos skyriaus mokslo darbuotojas Tomas Baranauskas.

Susitikome ir su Vilniaus universiteto dėstytojais. Susirinkusius pasveikino VU partnerystės prorektorius dr. Artūras Vasiliauskas. Dr. Monika Šipelytė pristatė VU studijų ir stojimo reikalavimus užsienio lietuviams. Po to mokiniai išklaušė Istorijos fakulteto prodekano dr. Norberto Černiausko paskaitą „Ką gali jaunas žmogus? Kovo 11-osios ir Sausio 13-osios pavyzdžiai“ bei VU Kauno fakulteto prodekano prof. dr. Sauliaus Masteikos paskaitą „Kriptografinės valiutos: priešistorė,

reikšmė ir kripto piniginės“.

Be abejo, ilgai pasiliks atmintyje dar vienas susitikimas su nekasdienėmis viešniomis. Punsco licėjuje lankėsi Lietuvos ir Lenkijos pirmosios ponios Diana Nausėdienė ir Agata Kornhauser-Duda. Jos susitiko su mokytojais ir mokiniais, kurie parengė trumpą meno programą, papasakojo apie mūsų mokyklą. Mokiniai turėjo progos pabendrauti su viešniomis užduodami klausimus. Pirmosios ponios mokytojams ir mokiniams atvežė dovanų, o joms buvo įteiktos I klasės mokinės Darijos Murauskaitės atliktos grafikos „Čiurlionio pasaulis ir Lietuva“.

Vertas dėmesio susitikimas su Lietuvos istorijos instituto darbuotoju dr. Žilvyčiu Šakniu, kuris pristatė 1989, 2005 ir 2024 metais mūsų krašte atliktų etnografinių tyrimų rezultatus.

Prieš pat mokslo metų pabaigą sulaukėme Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministrės Ramintos Popovienės. Moksleiviai pasveikino ministrę programa, kurią viešnia labai aukštai įvertino. Kalbėta apie švietimo aktualijas, išskylančias problemas, Lietuvos paramą licėjui.

Esame dėkingi visiems svečiams, kurie aplankė mūsų mokyklą ir

pasidalijo savo žiniomis, patirtimi, praturtino ugdymo procesą ir skatino mokinius žvelgti plačiau.

MOKYTOJŲ SAVIUGDA

Reikia paminėti ir tai, kad mokytojai pastoviai tobulinasi. Dalyvavome įvairiose tobulinimosi formose Lenkijoje ir Lietuvoje. Taip pat buvome Seinų „Lietuvių namuose“ vykusioje Lenkijos lietuviškų mokyklų mokytojų konferencijoje bei Punsco valsčiaus svetainėje vykusioje tradicinėje „Terra Jatwezenorum“ konferencijoje. Be to, prisijungėme prie akcijos „Rašyk, klysk, išmok“ ir norintys galėjo rašyti nacionalinį diktantą. Mokytojai renka taip pat įvairius individualius mokymus, norėdami neatsilikti nuo greitai besikeičiančio pasaulio. Suprantame, kad augdami patys, padedame augti kitiems.

Pažvelgę į praėjusias 2024/2025 mokslo metų dienas pastebime, kiek daug nuveikta, kiek daug patobulėta. Bet visa tai nebūtų įmanoma be daugelio su mumis besidalijančiųjų gerumu. Nuoširdžiai dėkojame visiems Kovo 11-osios licėjaus rėmėjams, kurie finansuoja projektus, padeda organizuoti mokyklos renginius, išvykas, paremia licėjaus laikraščio „Dėmesio“ leidybą ar geru žodžiu palaiko mūsų misiją skleisti lietuvišką žodį, auginti brandžias asmenybes, kurioms svarbu išsaugoti savo šaknis. AČIŲ tariame Lietuvos švietimo, mokslo ir sporto ministerijai, Punsco valsčiui, „Aušros“ leidyklai, mokinių tėvams ir mūsų mieliems rėmėjams: Seinų banko direktoriui Jonui Vaicekauskui, parduotuvės „KRAM“ savininkams Romui ir Edvinui Dzemionams, Jeronimui Šalčiūnui iš Marijampolės, įmonės „Kingsbud“ pardavimo direktoriui Petru Valinčiui, Dariui Baguckui ir Pranui Vilkeiui.

Linkime visiems šiltos vasaros ir iki susitikimo kitais – jubiliejiniais Punsco licėjaus metais!!!

Mokslo metų pabaiga

Iš Punsco licėjaus archyvo

Sėkmingai prabėgo dar vieni mokslo metai!

MRF MEDIJŲ
RĖMIMO
FONDAS

DALIA MAKUSKIENĖ

Mokslo metai Punsko pagrindinėje mokykloje praėjo aktyviai, kūrybingai ir turiningai. Mokiniai ne tik gilino žinias pamokose, bet ir dalyvavo įvairiose veiklose už mokyklos ribų. Mokslo metai buvo kupini renginių, konkursų, išvykų ir kūrybinės raiškos akimirkų, kurios sustiprino bendruomeniškumą ir paliko daug gražių prisiminimų. Šiais mokslo metais mokiniai dalyvavo profilaktinėje programoje „Lai-kyk formą“, edukacinėje programoje „Apgaulingas hepatitas“, įvairiuose konkursuose – tiek mokykliniuose, rajoniniuose, tiek tarptautiniuose. Mūsų mokyklos atstovai pasiekė puikių rezultatų lietuvių kalbos, istorijos, gamtos mokslų bei meninės kūrybos srityse. Kai kurie moksleiviai laimėjo prizines vietas, o jų pasiekimai džiugino tiek mokytojus, tiek tėvus. Kaip ir kasmet, aktyviai ir

sąžiningai dirbo mokyklos savivalda.

Daug dėmesio buvo skiriama kultūrinei veiklai. Per mokslo metus mokiniai rengė meno programas, kuriose skambėjo muzika, eilėraščiai, buvo atliekami šokiai ir rodomi vaidinimai. Įvairūs teminiai renginiai – nuo rudens švenčių iki kalėdinių koncertų ar Lietuvos nepriklausomybės minėjimo – subūrė visą mokyklos bendruomenę.

Mokslo metai neapsiėjo ir be pažintinių ekskursijų. Mokiniai lankėsi muziejuose, gamtos objektuose, teatruose ir net tolimuose miestuose. Tokios išvykos ne tik papildė mokomąją medžiagą, bet ir padėjo ugdyti bendravimo, savarankiškumo bei atsakomybės įgūdžius.

Mokslo metais sulaukėme ir garbių svečių, kurių apsilankymai buvo ne tik malonūs, bet ir prasmingi. Jie dalijosi savo patirtimi, išvalgomis, skatino mokinius domėtis kultūra,

istorija, pilietiškumu ir mokslu. Ypač džiugus ir malonus buvo Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministrės Ramintos Popovienės vizitas. Tokie susitikimai praturtino ugdymo procesą, suteikė mokiniams motyvacijos ir platesnį požiūrį į pasaulį.

2024/2025 mokslo metais Punsko Dariaus ir Girėno pagrindinėje mokykloje mokėsi 205 mokiniai. Jų gretas paliko 21 moksleivis. Antrą kartą mūsų mokykloje dviem mokinėms skirta mokytojo Jeronimo Šalčiūno piniginė premija už labai aukštus pasiekimus moksle, pavyzdinę elgesį, aktyvų dalyvavimą lietuvių kultūriniame gyvenime bei atstovavimą mokyklai konkursuose ir festivaliuose. Šiais mokslo metais tai buvo penktokė Paulina Milončytė ir aštuntokė Sara Žilinskaitė. Tai ne tik materialinė parama, bet ir šviesus pavyzdys jaunajai kartai, kaip svarbu puoselėti lietuviškumą, remti švietimą ir skatinti jaunuosius siekti žinių bei vertybių.

Mokytojas Jeronimas – tai žmogus, kuris visą savo gyvenimą skyrė lietuvių kalbai, tautinei tapatybei ir meilės tėvynei ugdymui. Jo dosnumas ir rūpinimasis jaunimu liudija, kad patriotiškumas ir pagarba lietuviškam žodžiui vis dar gyva ir perduodama iš kartos į kartą. Esame dėkingi už tai, kad turime tokį Mokytoją. Jo palaikymas ir širdingas ryšys su mokykla mus įkvepia, stiprina ir primena, jog lietuviybė gyva tiek, kiek ją puoselėjame drauge. Ačiū Jums, Mokytojau.

Tomo Bernecko nuotr.

Mokslo metų pabaiga – ypatinga akimirka visiems mokiniams: tiek jauniausiems, tiek vyriausiems. Tai laikas apibendrinti daugelio mėnesių mokymąsi, darbą kartu, sėkmes ir iššūkius. Jaunesnieji mokiniai atsiveikina su mokyklos suolu, kad pradėtų linksmybių ir poilsio kupinas atostogas, o vyresnieji užbaigia dar vieną savo mokymosi etapą, įgydami vertingos patirties ir žinių.

Ši diena ypatinga būtent aštuntokams. Programos metu netrūko džiaugsmo, emocijų ir kūrybiškumo – vaikai skyrė eiles savo tėveliams, mokytojams ir draugams. Jie yra svarbūs kiekvieno mūsų gyvenime – suteikia mums džiaugsmo, pilnavertiškumo jausmą. Tai žmonės, kuriais mes galime pasitikėti, kuriems galime pasipasakoti, kai mums sunku, nebijodami, kad būsimė nesuprasti. Juk negalime būti atviri, kai kuom nors nepasitikime.

Prieš aštuonerius metus mokytojai plačiai atvėrė savo žinių duris nebrangiems, baikiškiems, droviems pirmokams. O dabar mokyklą palieka ryžtingi, savimi pasitikintys ir gyvenimui pasiruošę žmonės. Štai kaip jie prisimena mokyklą, mokytojus ir draugus.

Nojus: Mokykla, tu išmokei daugybės įvairių dalykų bei paraginti nebijoti klysti ir bandyti iš

naujo. Tu parodei, kad gyvenimas gali būti lengvas ir smagus arba sunkus ir sudėtingas.

Emilija: Mokykla yra ta vieta, kur tarp vadovėlių ir lentynų mezgasi stiprūs ryšiai, o klasės draugai tapo artimais žmonėmis, su kuriais dalijamės kasdienėmis akimirkomis ir prisiminimais.

Matas: Dabar pagalvoju, kad ketveri metai prabėgo taip greitai... Linkmiausios dienos – tai kelionės su jumis į įvairias vietas. Man labiausiai patiko mokytis 8 klasėje, nes visi sutarėm, nesipykom. Noriu visiems klasės draugams palinkėti sėkmės pasirinktose mokyklose. Ten gali būti sunkoka, bet visi

esate stiprūs ir žinote, kaip išsisukti iš bėdų. Taip pat linkiu naujoje mokykloje susirasti draugų ir pasiekti puikių mokymosi rezultatų.

Gabrielė: Noriu padėkoti Jums už pagyrimus ir pastabas, už naujovių mokymus, už suteiktas žinias, neįkainojamas patirtis ir laiką, už kiekvieną sekundę, praleistą kartu. O taip sunku atsisveikinti, kai visus ir viską puikiai pažįstu. Tačiau jau laikas...

Erikas: Gerbiama auklėtoja, nuoširdžiai dėkojame Jums už kantrybę, atsidavimą ir širdies šilumą, kurią skleidėte mums kiekvieną dieną. Jūsų pastangos, išmintis ir rūpestis padėjo ne tik augti geriant žinias, bet ir ugdyti vertybes, kurias mokymosi gerbti visą gyvenimą. Šie penkeri su Jumis praleisti metai buvo kupini iššūkių, atradimų ir gražių akimirkų. Ačiū, kad buvote kartu, vedėte mus pirmyn ir tikėjote mumis net tada, kai patys abejojote.

Džiaukimės augimu ir tobulėjimu. Šie mokslo metai buvo kupini prasmingų veiklų, atradimų ir bendrystės. Linkime visiems gražios vasaros, poilsio ir įkvėpimo naujiems mokslo metams! Sėkmingų, saugių ir įkvėpiančių atostogų!

Punsko savivaldybės vaikų darželyje

MRF MEDIJŲ
RĖMIMO
FONDAS

VIDA JOLANTA STANKEVIČIENĖ

Greitai prabėgo 2024/2025 mokslo metai. Atrodo, dar visai neseniai vaikai atvėrė duris į pasakų ir žaidimų pasaulį, atėjo į darželį. Darželyje dirbo penkios grupės: dvi lietuviškos 3–4 metų „Meškiukų“ ir „Ežiukų“, dvi lietuviškos 5–6 metų „Varlyčių“ ir „Boružėlių“ bei viena lenkiška „Nykštukų“. Šiais metais darželį lankė 95 vaikai. Darbo įdėta daug ir rezultatai, sakyčiau, labai geri. Mokytojos ruošė vaikus konkursams, parodoms, festivaliams, organizavo išvykas. Mūsų darželinukai dalyvavo daugelyje įvairių renginių. Mokytojos kelia savo kvalifikaciją, dalyvaudamos įvairiuose mokymuose, seminaruose, konferencijose, tuo pačiu keldamos ir mūsų įstaigos ugdymo lygį. Daug dėmesio darželyje skiriame tautinių tradicijų, dvasinės kultūros vertybių puoselėjimui.

Šventės skatina vaikų kūrybinę raišką, stiprina įstaigos ir šeimos sąveiką. Jų metu vaikai įgyja bendravimo patirties, patiria daug teigiamų emocijų, džiaugsmo. Įstaiga siekia ugdymo prasingumo, inovatyvumo vaikui aktualia veikla. Punsko savivaldybės vaikų darželyje ugdymas vyksta inovatyviai: patirtinis ugdymas vykdomas per vaikų patirtį, atliekant tyrimus, eksperimentus, stebėjimus, atradimus, kuriant netradicinius ir tradicinius kūrybinius darbus.

Kaip ir kiekvienais metais, darželio vaikučiai daug dirbo, mokėsi,

dalyvavo įvairiuose konkursuose, festivaliuose, išvykose, ruošė įdomius keramikos darbelius. Minėjome Lietuvos valstybines šventes: Vasario 16-ąją – Lietuvos valstybės atkūrimo dieną, Kovo 11-ąją – Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo dieną, Sausio 13-ąją – Laisvės gynėjų dieną. Darželyje vyko papildomos anglų kalbos pamokėlės. Vaikai, turintys kalbos sutrikimų, lankė logopedinius užsiėmimus, vaikams su specialiais poreikiais buvo užtikrinta psichologinė ir pedagoginė pagalba.

Per visus mokslo metus daug kas nuveikta ir aplankyta. Pernai spalio mėnesį vaikučiai buvo nuvykę į kiną. Žiūrėjo filmą „Smok Diplo-dok“. Lapkritį vyresnieji darželio

ugdytiniai dalyvavo Tarptautinėje ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų poezijos ir muzikos šventėje „Posmai rudenėliui 2024“, kurią organizavo Jurbarko r. Jurbarkų darželis-mokykla. Darželinukai turėjo progą mobiliajame planetariume žiūrėti edukacinį filmą „Žemė – stebuklų planeta“. Gruodžio 6 d. vaikučiai šventė Mikalojaus gimtadienį. Ugdytiniai prieš Kalėdas kepė šventėmis kvepiančius meduolius. Gruodžio 20 d. į Punsko savivaldybės vaikų darželį atvyko ilgai lauktas Kalėdų Senelis. Kiekviena vaikučių grupė pristatė jam savo trumpą programėlę. Darželinukai Senelį pasikvietė į koridorį prie eglutės. Vaikai buvo labai

Iš Punsko vaikų darželio archyvo

Iš Punsco vaikų darželio archyvo

laimingi, galėdami pabendrauti su Kalėdų Seneliu, nusifotografuoti, pasiimti iš Senelio dovanėles. Mūsų darželio ugdytiniai kruopščiai ruošė dailės darbelius, norėdami dalyvauti Kalėdinio atviruko konkurse, kurį organizavo „Aušrelės“ redakcija ir Punsco savivaldybė. Nuostabu, kai vaikystę gali praturtinti tokios puikios šventinės akimirkos.

Šių metų sausio 13-osios rytą darželio bendruomenė kaip kasmet prisijungė prie pilietinės iniciatyvos „Pergalės šviesa“, kurios metu languose uždegamos žvakutės. Darželinukai žino, kad neužmirštuolė tai laisvės simbolis. Skatiname mažus darželio ugdytinius branginti nepriklausomybę ir mylėti Lietuvą. Sausio mėnesį vaikučiai kartu su auklėtojomis paruošė iškilmingą programėlę, skirtą Senelių dienai. Anūkėliai dovanojo išpūdingą šventę savo seneliams ir močiutėms. Ji vyko Punsco kultūros namuose. Po programėlės visi šventės dalyviai buvo pakviesti į darželį vaišėms.

Vasarį darželinukai linksmynosi Kaukių baliuje. Jie labai mėgsta šį renginį, nes kiekvienas nori

pasigirti savo nuostabiais rūbais. Taip pat iškilmingai paminėjome Vasario 16-ąją. Tai puikus laikas ir tinkama data skiepyti pilietines ir tautines vertybes, kad vaikai suprastų, jog jie yra gražiausia tautos dalis. Ši diena išskirtinė Lietuvos istorijoje, liudijanti laisvės ir nepriklausomybės siekius. Jau praėję 35 metai, kai Lietuva atgavo nepriklausomybę. Ši diena mums, lietuviams, labai svarbi. Tai mūsų vienybės,

valstybingumo atkūrimo ir išsaugojimo simbolis, neatsiejamas nuo pagarbos savo tautos istorijai ir kiekvienam, kovojusiam už galimybę šiandien laisvai švęsti šį didingą įvykį.

Kovo 11-osios šventė – tai susivienijimo diena. Visi lietuviškų grupių ugdytiniai, šventiškai nusiteikę ir pasipuošę, susirinko darželio koridoriuje, kur parodė meno programėlę. Jos pabaigoje vaikai kartu su mokytojomis sudainavo dainą „Svarbiausi žodžiai“. Programėlės pasižiūrėti atvyko ir darželinukų tėveliai. Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo dieną paminėti Kampučiuose buvo nuvykę vyresniųjų grupių vaikučiai. Kiekvieną šventę stengiamės švęsti kūrybiškai ir išradingai. Šia proga darželio koridoriuje surengta vaikų dailės darbų paroda „Nupiešiu Lietuvą“. Vaikai ne tik atvaizdavo M. K. Čiurlionio kūrybą, bet ir nupiešė tai, kas jiems svarbiausia – šeimą, gamtą, namus, gyvūnus, gėles ir tautinius simbolius. Visa tai – jų LIETUVA. Nors esame atskirti nuo Lietuvos, sugebam išsaugoti lietuvišką žodį, lietuvių kultūrą ir tradicijas.

Kovo mėnesį darželinukai buvo

Iš Punsco vaikų darželio archyvo

Iš Punsco vaikų darželio archyvo

nuvykę į Suvalkų kultūros centrą žiūrėti muzikinį spektaklį „Alisa stebuklų šalyje“. Darželio ugdytiniai dalyvavo taip pat ekologiniuose užsiėmimuose „Gelbėkime miškus“. Pamokėlės metu sužinojo, kuo miškas naudingas žmogui, gamtai ir kaip jį reikia saugoti.

Balandžio mėnuo buvo turtingas išvykų. Vyresniųjų grupių vaikučiai dalyvavo V vaikų šokių šventėje „Bitutė pilkoji“, į kurią pakvietė mus Suvalkų lietuvių vaikų darželis. Mažylių grupių ugdytiniai dalyvavo XXXIV vaikų teatro festivalyje „Raganė“ Seinų „Lietuvių namuose“, kurį organizavo Lenkijos lietuvių draugija. Mažieji artistai scenoje parodė spektakliuką pagal lietuvių liaudies pasaką „Dangus griūva“. Smagu, kad keturmetė Emilija laimėjo dailės darbelių parodoje-konkurse.

Darželinukai mielai dalyvavo Dailiojo žodžio konkurse, kuris vyko Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykloje. Vaikučiai pasveikino savo mylimas mamytės su jų švente IV vaikų sąskrydyje „Pasveikinkim mamytės“ Punsco lietuvių kultūros

namuose. Gegužės mėnesį jie dar dalyvavo edukaciniuose užsiėmimuose Vygrių nacionaliniame parke. Vaikai susipažino su gamta, čia gyvenančiais žvėreliais ir augalija. Darželinukai aplankė Vygrių muziejų ir parką. Muziejuje veikia nuolatinė ekspozicija, pristatanti Vygrių

kraštovaizdžio istoriją, ežero gelmes, upes, pelkes ir miškus, žmonių veiklą ir krašto istoriją bei čia veikusios hidrobiologinės stoties, kurios pastate dabar yra muziejus. Smagu buvo dalyvauti Tarptautiniame ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo vaikų liaudies dainos festivalyje „Sveiki gyvi, sveteliai“, į kurį mus pakvietė Marijampolės vaikų lopšelis-darželis „Rūta“. Vyresnieji darželinukai buvo nuvykę į Seinų priešgaisrinės tarnybos būstinę ir į policijos nuovadą. Jie susipažino su policininko ir gaisrininko darbu, jų naudojamais įrankiais. Į darželį buvo atvykusi dantų gydytoja, kuri papasakojo, kaip prižiūrėti dantukus, kad būtų gražūs ir sveiki. Darželio ugdytiniai dalyvavo edukaciniuose užsiėmimuose apie atsinaujinančius energijos išteklius.

Gegužės pabaigoje vyko labai laukiama ir smagi šventė darželio vaikučiams – Vaikų diena „Mano spalvotas pasaulis“. Nepritrūko gerų emocijų. Mažylių šokių grupė „Žirniukai“ dalyvavo XVIII regioninių

Iš Punsco vaikų darželio archyvo

Iš Punsco vaikų darželio archyvo

liaudiškų šokių šventėje Suvalkuose. Vyresnieji ugdytiniai smagiai praleido laiką Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykloje, dalyvaudami Vaikų kiemo šventėje.

Birželio mėnesį visi ugdytiniai buvo nuvykę į Augustavą paplaukioti laivu. Darželio vaikai taip pat dalyvavo programoje „Tyras oras aplink mus“ bei edukacinėje programoje „Iš kur gauname ekologiškus produktus“, kurią suorganizavo Seinų apskrities sanitarinė-epidemiologinė stotis. „Varlyčių“ grupės vyresnieji (šešiamečiai) gavo pagyrimo diplomą ir dovanėlių konkurse „Harmonijoje su gamta“. Darželio mažieji dainų mėgėjai dalyvavo Lietuviškų dainų konkurse „Dainorėlis“, kuris vyko Punsco lietuvių kultūros namuose. Sulaukėme ir laimėjimų, kuriais labai džiaugėmės. Pirmąją vietą pelnė Lena Pečiulytė, antrąją Ida Makauskaitė, trečiąją Iga Zukauskaitė.

Mūsų darželį aplanko garbingi svečiai. Birželio 18 d. viešėjo

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministrė Raminata Popovienė, viceministras Jonas Petkevičius bei ministerijos atstovai.

Darželyje vyko tekvondo užsiėmimai vyresniesiems ugdytiniais, taip pat keramikos ir teatriuko užsiėmimai.

Birželio 26 d. su darželiu atsisveikino šešiamečiai. Džiaugiamės, kad šie darželio ugdytiniai paaugo, sustiprėjo, įgijo žinių ir drąsiai pasirengę rudenį keliauti į mokyklą. Atsisveikinimo šventė sukelia daug prieštarų jausmų: džiugu, kad vaikai užaugo, daug išmoko, sužinojo, patyrė, bet kartu ir liūdna, kad ši jų šventė darželyje paskutinė. Žaisdamas vaikas įgyja sėkmingam mokymuisi mokykloje reikalingų kompetencijų: komunikavimo, meninės, socialinės, sveikatos saugojimo, pažinimo. Todėl darželyje siekiame sukurti saugią, inovatyvią ir funkcionalią aplinką grupėse ir lauke, kuri skatintų vaikų aktyvumą, kūrybiškumą ir smalsumą.

Per visus mokslo metus darželio

ugdytiniai minėjo Bitutės, Katino, Boružėlės, Meškiuko, Morkos, Žemės bei kitas svarbias dienas. Jie taip pat lankėsi Punsco I laipsnio muzikos mokykloje. Vaikai pažino įvairius muzikinius instrumentus ir klausėsi gražaus koncerto bei dalyvavo edukaciniuose žaidimuose.

Nuoširdžiai dėkojame tiems, kurie 1,5 % pajamų mokesčio skyrė mūsų vaikų darželiui. Ačiū ugdytinių tėveliams už visokeriopą paramą ir gerą bendradarbiavimą. Mūsų vaikų darželio tikslas yra ugdyti vaikų tautinį, kalbinį ir etninį tapatumą, taip pat paruošti juos mokyklai, puoselėti vaiko galias, lemiančias asmenybės vystymąsi, sudaryti sąlygas, padedančias vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, etninius, tautinius bei socialinius, pažintinius poreikius.

Tegul šilta vasara atneša mums visiems daug saulėtų dienų ir smagių pramogų. Sveikų, saugių, gerų ir linksmų atostogų!

Punsko „Vyčiai“ sveikino Toronto „Gintarą“ 70-mečio proga

ASTA PEČIULIENĖ

Gegužė išliks ne vieno „Vyčių“ jaunuolio atmintyje. Gegužės 2 d., susikrovę lagaminus, pasikrovę stiprybės, ištvermės ir geros nuotaikos lydimi, pakėlėme sparnus skristi į tolimą kelionę – pasveikinti Toronto lietuvių jaunimo ansamblį „Gintaras“ jo iškilmingo 70-mečio jubiliejaus proga.

Toronto oro uoste mus pasitiko besišypsantis „Gintaro“ vadovas Romas Jonušonis. Tai jis mus pakvietė į šį jubiliejų ir buvo mūsų viešnagės koordinatorius. Pirmiausia surado mums geradarių Toronto punskiečių šiltus ir jaukius namus ir šeimininkus, kurie svetingai priėmė po savo stogu. Nuoširdžiai dėkojame Linai ir Romui Jonušoniams, Violetai ir Kazimierui Jonušoniams, Danutei Puzauskienei, Violetai ir Valdui Ramanauskams, Aldonai ir Viktorui

Iš Punsko LKN archyvo

Remesat, Irenai ir Vitui Renteliams, Onutei ir Broniui Rėkams, Ane-

tai ir Romui Vaičiuliams, Birutei ir Pranui Vilkeliams už skanų maistą,

Iš Punsko LKN archyvo

Iš Punsco LKN archyvo

patogius guolius, Jūsų plačias šypsenas, už pavėžėjimo, kur tik mūsų širdys geidė, paslaugas, visas dovanas ir už viską, ką patyrėme viešnagės metu. O patyrėme daug ir tik labai gero! Lankėme Toronto centrą, lydimi Lino Kairio, Danos Pabedinskienės ir jos sūnaus Ginto, žinomą ir populiarią Niagaros krioklį, prie kurio lydėjo Vida Kairienė, Aneta Vaičiulienė, Jurgita ir Darius Zlatkai, aplankėme dvi Toronto lietuviškas parapijas – Anapilio ir Prisikėlimo, pamatėme gražiai sutvarkytas vienintele Kanadoje lietuvių kapines prie Anapilio sodybos. Mums visos tos vietos paliko neišdildomą įspūdį ir pačius geriausius prisiminimus. Smagu buvo pamatyti, kad bankelyje prie Prisikėlimo parapijos dirba daugiausia punskiečiai.

Toronto lietuvių bendruomenei mes taip pat vežėme dovanų – savo koncertą. Atlikome jį Anapilio sodybos salėje kartu su Klaipėdos Žvejų rūmų tautinių šokių sambūriu „Vėlunga“ (vad. Vidmantas Mačiulskis). Taigi savo šokiais dovanojome jiems Baltijos jūros ban-

gų ošimą, Punsco žemės alsavimą, naminės duonos kvapą ir Tėvynės Lietuvos dvasią. Drauge su „Vėlunga“ pašokome 12 nuotaikingiausių pačių žinomiausių Lietuvos choreografų šokių, savo koncertą užbaigdami bendru šoku „Kupon einam“ (E. Žičkos choreogr., D. Daknio muz.), tarsi kviesdami visus žiūrovus, svečius ir šokėjus į artėjantį

jubiliejinį „Gintaro“ koncertą. Norėtume labai nuoširdžiai padėkoti gerb. Antanui Krakauskui už dovanėles, kurias po koncerto visi nuo jo gavome. Mums tai buvo didelė ir labai maloni staigmena. Labai ačiū Jums, Antanai, už Jūsų gerą širdį.

Šiuo metu „Gintaras“ – tai daugiau nei 120 dalyvių, susibūrusių į penkias amžiaus grupes bei kaimo kapelą. Kolektyvo meno vadovas – Romas Jonušonis, o pagalbininkais – mokytojai dirba dar 10 žmonių. Švęsti jubiliejų susibūrė ir buvę „Gintaro“ šokėjai, dabar jau senjorai – vadovaujami buvusios ilgametės ansamblio vadovės Ritos Karasiejienės. Iškilmingame koncerte, pavadintame „Gintaro keliu“, matėme net 26 šokius, atliekamus mažylių vaikučių, jaunučių, jaunių, jaunuolių, jaunimo, moterų ir senjorų. Scena mirguliavo nuo žaismingų vaikiškų šokių, šmaikščių jaunimo šėlionių ir grakščių vyresniųjų judesių. Šiame koncerte savo „dvi minutes“ turėjo ir svečiai – Klaipėdos „Vėlunga“ bei Punsco „Vyčiai“, atlikę po vieną šokį, o finalinei „Polkai paskutinei“ susiėjo Toronto, Klaipėdos ir Punsco šokėjai į vieną būrį. Ir tokiu ryškiu akcentu užbaigėme iškilmingą koncertą. Jį vedė skaitovė Aldona

Iš Punsco LKN archyvo

Remesat (Venslauskaitė), trumpai pristatydamą „Gintaro“ kelią, paminėdamą visus ryškiausius su juo susijusius vadovus, pasidžiaugdama pačiu reikšmingiausiu kolektyvo apdovanojimu – „Aukso paukšte“, kuri buvo įteikta 2024 m. Dainų šventės Šokių dieną Vilniuje.

Po koncertinės programos visi gintariečiai, svečiai ir „Gintaru“ prijauniantys žmonės susitikome bendrame furšete Anapilio sodyboje. Norime nuoširdžiai padėkoti Suvalkų krašto

lietuvių išeivijos sambūriui ir jo pirmininkui Pranui Vilkeiui už tai, kad nupirko visiems punskiečiams bilietus į šią šaunią vakaronę.

Pasveikinti „Gintarą“ su jubiliejumi atvyko, tarp kitko, LR ambasadorius Kanadoje Egidijus Meilūnas, Lietuvių tautinių šokių instituto vadovas iš JAV Giedrius Stankevičius, tautinių šokių kolektyvo „Švyturys“ iš Klivlando vadovė Aušrinė Širvinskienė. Ir punskiečiai sveikino Toronto „Gintarą“ su garbingu jubiliejumi,

įteikdami mūsų skulptoriaus Jono Makauskio Vyčio kryžiaus formos drožinį, kuriame vaizduojama šokėjų pora, rūtelės ir ąžuolo šakelės, užrašas „Toronto Gintaru“, perpintas Veronikos Valenskienės išaušta juoste su skaičiumi 70. Linkėjome ansamblio šokėjams Punksko rūtelės žalumo, Lietuvos ąžuolo stiprybės ir kad „Gintaro“ šokis teiktų visai Kanados bendruomenei pasididžiavimą ir džiaugsmą.

Visas „Vyčių“ jaunimas su vadove nepaprastai džiaugiasi viešnagė Kanadoje ir galimybe dalyvauti Jūsų ypatingame renginyje. Kanada visiems mums pasirodė svajonių šalis, kur gyvena šilti, nuoširdūs ir rūpestingi žmonės. Labai ačiū, kad mus visus per tas dvi savaites globojote, skaniai maitinote ir leidote jaustis tarsi savo namuose. Dėkojame, kad toli nuo Punksko sukūrėte jaukumą ir Toronte pajutome tikrą namų dvasią. Gyvenkite ten toli, bet niekada neužmirškite, kad Punkskas Jūsų gimtinė, kad ji ir didelis būrys pažįstamų visada laukia Jūsų sugrįžtančių.

„Vyčių“ jaunimo padėka iš socialinio tinklo

Gerb. Romai, šventės organizatoriai,

mums buvo didžiulė garbė dalyvauti tautinių šokių grupės Toronto „Gintaras“ 70-mečio jubiliejaus koncerte „Gintaro keliu“ bei kartu su Klaipėdos Žvejų rūmų tautiniu sambūriu „Vėlunga“ pristatyti savo koncertą Kanados lietuvių bendruomenei ir dalintis tuo, kas mums brangiausia – lietuvišku šokiu, tradicijomis ir tautine dvasia. Žemai lenkiamės prieš Jus visus ir nuoširdžiai dėkojame, kad sudarėte sąlygas mums atvykti, su Jumis pabendrauti, Jums pasirodyti.

Tariam ačiū gerb. Romui Jonušoniui – Toronto „Gintaro“ vadovui, gerb. Pranui Vilkeiui – Suvalkų krašto lietuvių išeivijos sambūrio pirmininkui bei visiems SKLIS nariams, „Gintaro“ tėvų komitetui: gerb. Vidai Kairienei, Danai ir Arūnui Pabedinskams, Vaidai Zenkevičienei, Petrui Meiklejohn bei mūsų nuostabioms šeimoms, draugams, kolegoms iš Klaipėdos, žiūrovams ir išskirtinai gerb. Antanui Krakauskui.

Ši kelionė virto šiltu prisiminimu, kurio melodija dar ilgai aidės mūsų širdyse!

„Vyčių“ jaunimas ir vadovė

XXII lietuviškų dainų konkursas „Dainorėlis“ ir Tėvelio diena

ASTA PEČIULIENĖ

Jau esame įpratę kartu su Lietuviškų dainų konkursu „Dainorėlis“ švęsti Tėvelio dieną. Dažniausiai tai būna pirmas birželio sekmadienis, kai iš tiesų Lietuvoje švenčiama Tėvo diena. Šiais metais renginį dėl įvairių priežasčių nukėlėme į antrą birželio sekmadienį, kai visi jau buvo atšventę Pirmąją Komuniją ir vaikai turėjo daugiau laisvo laiko.

Konkurse 26 dalyviai planavo atlikti 23 daineles. Retai kada taip nutinka, kad viskas įvyktų, kaip suplanuota. Todėl ir šiais metais „Dainorėlyje“ dalyvavo 25 atlikėjai, sudainavę 22 daineles. 2025-ieji Lietuvos Respublikos Seimo paskelbti Liaudies dainų metais, todėl mums buvę labai smagu, kad iš 22 kūrinių 5 buvo lietuvių liaudies dainos. Visus atlikėjus stebėjo ir vertino ekspertų komisija. Jos pirmininkas – Kęstutis Nevulis, Klaipėdos valstybinio muzikinio teatro buvęs solistas, dainininkas, komisijos narės: Aida Bubelienė – Lazdijų kultūros centro muzikinės veiklos koordinatorė, Lazdijų meno mokyklos buvusi mokytoja, dainininkė, Kristina Cibulskienė – Vilkaviškio menų mokyklos mokytoja, daugkartinė vaikų, dalyvaujančių konkurse „Dainų dainelė“, akompaniatorė. Konkurso dalyviai privalėjo nepriklausomai atlikti vieną dainelę (solo arba duetu), kuri atitiktų jų amžių. Vaikų buvo tikrai labai įvairių, vieni puikiai intonavo, raiškiai tarė žodžius, scenoje jautėsi drąsiai ir užtikrintai, kitiems galbūt pritrūko ir repeticijų, ir laiko, ir drąsos. Tačiau visi, kas norėjo, galėjo konkurse dalyvauti. Darželinio amžiaus kategorijoje

buvo padainuotos 7 dainelės, tiek pat jų atliko ir I–III klasių dainininkai, 6 daineles paruošė IV–VI klasių mokiniai ir tik dviejų atlikėjų sulaukėme iš vyriausiųjų – VII–VIII klasių ir licėjaus mokinių. Vertinimo komisijos nariai, atidžiai išklaušę visų atlikėjų, skyrė vietas.

Darželinio amžiaus kategorijoje I vietą su dainele „Mažųjų dainelė“ (muz. ir žodž. Reginos Bočkienės) laimėjo Lena Pečiulytė iš Punsko savivaldybės vaikų darželio (mokyt. Asta Žukauskienė), II vietos skirtos Suvalkų lietuvių vaikų darželio duetu – Lenai Sidarytei ir Gretai Kulpanaitei už lietuvių liaudies dainelę „O kur tu buvai, oželi mano?“ bei Punsko vaikų darželio auklėtinei Idai Makauskaitei už dainelę „Tau, mano mamytė“ (žodžių autorius nežinomas, muz. „Džimbos“; mokyt. Vida Stankevičienė). III vieta atiteko dar vienai Punsko vaikų darželio auklėtinei – Igai Žukauskaitei už dainelę „Ten ir aš“ (muz. ir žodž. E. Tolvaišienės; mokyt. Asta Žukauskienė).

I–III klasių amžiaus grupėje I vieta skirta daugkartiniam „Dainorėlio“ dalyviui ir laureatui Norbertui Krakauskui iš Punsko už dainą „Suolelis“ (muz. ir žodž. Ingos Šeduikienės; mokyt. Irena Kalinauskienė), II vieta Suvalkų lietuvių mokyklos mokinukui Korneliui Litvinskiui už lietuvių liaudies dainą „Du gaideliai“ (mokyt. Arnoldas Vaznelis), III vieta Seinų „Žiburio“ mokinei Marijai Vrublevskai už lietuvių liaudies dainelę „Ko vėjai pučia“ (mokyt. Arnoldas Beinaris).

IV–VI klasių kategorijoje I vietą laimėjo Punsko mokyklos duetas – Ina

Misiukonytė ir Simona Ivoškaitė už lietuvių liaudies dainelę „Tu Lietuva, tu mana“, kurią mergaitės atliko pačios sau akompanuodamos ukulelėmis. Jas konkursui rengė mamytės. Šioje amžiaus kategorijoje buvo skirtos taip pat dvi lygiagrečios II vietos: Punsko mokyklos mokinėms Gabijai Grigutytei ir Sonatai Zimnickaitei už dainelę „Mūsų dienos kaip šventė“ (muz. V. Kernagio, žodž. S. Nėries ir V. Kernagio; mokyt. Egidija Grimalauskienė) bei Sandrai Petruškevičiūtei, padainavusiai dainą „Sparnuotosios sūpynės“ (muz. J. Krylatovo, žodž. M. Kudarauskaitės; mokyt. Irena Kalinauskienė). III vieta atiteko Seinų lietuvių „Žiburio“ mokiniui Kristijonui Gausai už „Benamių dainą“ (muz. P. Beinario, žodž. B. Brazdžionio; mokyt. Arnoldas Beinaris).

Na, o vyriausieji atlikėjai buvo vos du: septintokė Greta Nevulytė, kuri konkursui ruošėsi savarankiškai ir padainavo dainą „Dangus tau dovanojo aukštį“ (muz. K. Mašanausko, žodž. R. Lileikio) iš miuziklo „Žygmanto Augusto ir Barboros Radvilaitės legenda“, bei Punsko Kovo 11-osios licėjaus I klasės mokinys Jonas Kalinauskas, atlikęs dainą „Balta diena“ (muz. S. Mykolaičio, žodž. E. Matuzevičiaus). Greta, pasak komisijos narių, visa galva praaugusi visus konkurso dalyvius, todėl jai skirta ne tik I vieta savo kategorijoje, bet taip pat „Grand Prix“, o Jonui Kalinauskui atiteko II vieta. Jį konkursui ruošė motina Irena.

Visi konkurso laureatai ir darželinukai už atkaklų darbą buvo įvertinti ne tik diplomais, bet ir dovanėlėmis.

Šiais metais dovanos buvo itin išradingos ir patrauklios. Už tai nuoširdžiai ačiū šio renginio rėmėjoms – Lenkijos vidaus reikalų ir administracijos ministerijai bei Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijai (programa „Globali Lietuva“). Visiems renginio dalyviams šį kartą buvo įteikti šokoladukai, kad tame apkartusiame gyvenime bent viena diena būtų jiems saldesnė. Laureatai gavo LEGO kaladėlių dėlionės, gaublius, loginius žaidimus, momentinius fotoaparatus, asmenukų lazdas, kuprines, o pagrindinis prizas – planšetė buvo įteikta Gretai.

Organizatoriams labai rūpi, kad konkurse dalyvautų vis didesnis būrys dainuojančių vaikų, kad lietuviška daina būtų vaikams artima, miela ir pažįstama. Juk dainuojanti lietuvių tauta daug kur laimėdavo, daug ką įveikdavo, daug ką nuveikdavo. Mūsų siekiai – kad daina vaikus ir jaunimą lydėtų visada, kad jie nepamirštų lietuvių tradicijų, kad žinotų, jog „lietuvis negali nedainuoti“.

Labai ačiū tariame visiems mokytojams, tėveliams, kurie paskatino vaikus dalyvauti „Dainorėlyje“, kurie juos ruošė, su jais dirbo ir paskui scenoje galėjo gėrėtis pasiektais rezultatais. O konkurso dalyvius šiais metais parengė: motinos Aldona Grigutienė, Irena Misiukonienė, Rūta Ivoškienė, mokytojai Arnoldas Beinarius, Egidija Grimalauskienė, Irena Kalinauskienė,

Asta Marcinkevičienė, Vida Stankevičienė, Arnoldas Vaznelis ir Asta Žukauskienė. Taip pat nuoširdūs padėkos žodžiai skiriami vertinimo komisijos nariams už jų atkaklų, kruopštų ir atsakingą darbą. Tai nėra itin dėkingas darbas, nes juk norisi, kad visi vaikai taptų laureatais, o taip pagal konkurso reglamentą būti negali... Kartais būna priekaištų ar nepasitenkinimo, bet reikia suprasti, kad čia tik žaidimas. Stenkimės savo auklėtinius mokyti džiaugtis tiek pergalėmis, tiek pralaimėjimais.

Na, o kol komisija skirstė dainorėliams vietas, Vaikų liaudies meno studija „Puniukai“ pakvietė susirinkusius žiūrovus į Tėvelio dienas skirtą koncertą. „Puniukuose“ šiemet susibūręs visas 100 vaikų, darželinukais pradedant, 14-mečiais baigiant. Jie dirba penkiose įvairaus amžiaus šokių grupėse bei groja vaikų kapeloje. Šių metų koncerte šokėjai atliko 10 šokių, vieniems jų akompanavo kapela, kitus šoko su įrašais. Vaikų kapela tėveliams dovanojo ir skambų valsą. Eiliuotais posmais tėvelius sveikino patys mažiausi šokėjai, kurie ypatingai drąsūs ir veržiasi į sceną viens per kitą. Smagu, kad mažylių grupėje yra 12 porų. Darbas su jais itin varginantis, bet džiaugsmo irgi būna per kraštus. Jie dar nelabai suvokia, kas ta scena, todėl ir elgiasi joje spontaniškai, kaip ir vaikui dera. Džiaugiuosi, kad vaikai nori šokti.

O galbūt labiau tėveliai nori, kad vaikai šoktų, lavintųsi, taptų grakštesni, gracingi. Gal ne visi jie išlieka lietuvių liaudies šokio glėbyje iki paauglystės, tačiau bent suvokia, kas tas lietuviškas šokis, ir supranta jo vertę.

Šiemet „Puniukai“ gali pasidžiaugti, kad po 22 gyvavimo metų visas ansamblis pasipuošė tautiniais drabužiais. Dėl to tariame nuoširdžiai ačiū rėmėjai – Lenkijos vidaus reikalų ir administracijos ministerijai, kuri po truputį skirdavo lėšų, kol beveik visi vaikai apsigalvoti tautiniais rūbeliais. Jie kainuoja tikrai nemažus pinigus, todėl visuomet kartojame ir prašome tėvelių, kad itin saugotų tuos drabužėlius, nes jie ne vieniems metams, ne tik jų vaikams turi tarnauti.

Po „Puniukų“ koncerto nuoširdžiai ačiū dar privalau tarti mano pagalbininkui Mangirdui Vektorui, kuris daug padėjo ruošiant vaikus šiam koncertui, vedė repeticijas ir globojo vaikučius man nesant darbe. Mes, visi „Puniukai“, Mangirdui linkime didžiulės sėkmės, kad pildytų savo svajones. Ir lauksim sugrįžtant į Punkską toliau arti šokio dirvonus savo krašte.

GLOBALI LIETUVA

LIETUVOS RESPUBLIKOS
UŽSienio REIKALŲ
MINISTERIJAMinisterstwo Spraw
Wewnętrznych i Administracji

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

1941 06 22–28 tautos sukilimas Lietuvos nepriklausomybei atkurti

BRONIUS MAKASKAS

Tęsinys.

Pradžia „Aušros“ š. m. 12 nr.

Minėta Leono Prapuolenio kalba per radiją buvo ženklas visuotiniam Lietuvos sukilimui. Sukilimas paplito visame krašte. Sukilėliai išvadavo Kauną, Vilnių ir kitus didesnius ar mažesnius miestelius, kūrė krašto valdymo administraciją. Įnirtingos kovos su raudonarmiečiais vyko Kaune, Vilniuje. Birželio 24 dieną sukilėlių rankose buvo jau visas Kaunas. Sukilėliai nuo mirties išvadavo 3336 kalinius, apsaugojo nuo išvežimo ir kalėjimo daugybę Lietuvos gyventojų. Vilniaus sukilėliai birželio 23 dienos popietę Gedimino pilies bokšte iškėlė Lietuvos trispalvę vėliavą, o kitos dienos rytą užėmė radijo stotį.

Sukilėlių smūgiai buvo netikėti kraštą okupavusiai sovietinei kariuomenei. Pažymėtina, kad Lietuvos sukilimo faktą birželio 23 dieną pasauliui pripažino, pagarsindamas per radiją, buvęs sovietų užsienio reikalų komisaras V. Molotovas. Jis šiuurkščiau pateikdamas žinią apie naujos krašto vyriausybės sudarymą, įtūžęs užsipuolė sukilėlius, apšaudžiusius raudonarmiečius. Lietuvių sukilėlių narsą vėliau pripažino ir vokiečiai, vis dėlto nutylėdami patį sukilimo tikslą – Lietuvos laisvės siekį.

Sukilimas pareikalavo ir nemažai aukų (jų skaičius kelia kontroversiją) – minima nuo 700 iki 3–4 tūkstančių. Birželio 26 dieną vyko žuvusių sukilėlių laidotuvės. Lietuvos laikinosios vyriausybės (LLV) vardu kalbėjo laikinai ėjęs Ministro Pirmininko pareigas švietimo ministras

profesorius Juozas Ambrazevičius (Brazaitis). Jis akcentavo pasiaukojimą siekiant laisvės: „Ne pirmas kartas šioje vietoje prasiveria duobės, kad priimtų kūnus tų, kurių kraujas reikalingas palaistyti tautos laisvei... Tai rodo, kokia stipri tėvynės meilė jau yra išaugusi jos vaikų širdyse, kad ištisi jų būriai – šimtai ir tūkstančiai – savo noru ryžosi numirti, kad tik svetimiems nevergautų...“

To meto didžiosios valstybės, kariavusios antihitlerinėje pusėje, tautos sukilimo ir Laikinosios vyriausybės nepripažino, bijodamos, kad tai nebūtų palaikyta prieš Sovietų Sąjungą nukreiptais veiksmais. Tų valstybių karo meto sąveikavimas su SSRS lėmė ir pokario ilgą Lietuvos okupaciją.

LLV paskelbė pirmuosius įstatymus. Buvo grąžinta prieškarinė apskričių administracija, atkurta Lietuvos Respublikos teisėtvara. Priimtas žemės denacionalizacijos įstatymas, taip pat atkurtos asmens nuosavybės teisės. Kadangi žydų ir lenkų reikalai nebuvo LLV kompetencija, tai jie nebuvo įstatymiškai jos tvarkomi.

Visuomenė daug ko tikėjosi iš LLV veiklos. Tačiau jos veikla nebuvo priimtina Berlynui. Apie lietuvių sukilimą ir vyriausybės sudarymą vokiečių informacijos šaltiniai nė neužsiminė.

I Vilnių (birželio 24) ir Kauną (birželio 25) įžengė Vokietijos kariniai junginiai miestus rado sukilėlių užimtus. Ir jau išvaduosius iš bolševikų, apsaugotus svarbius valstybės tolesniam gyvenimui objektus. LLV sudarymas ir Lietuvos nepriklausomybės paskelbimas nebuvo Hitleriui priimtini. Tautos sukilimas vyko vos ar net kelias dienas ir buvo vienas

trumpiausių mūsų istorijoje. Jau birželio 28 dieną vokiečių karo komendantas Kaune gen. M. fon Polis (M. von Pohl) įsakė išformuoti lietuvių karinius dalinius. Dalis jų buvo reorganizuoti ir priverstinai įterpti į okupantui pavaldžias struktūras. LLV, nesutikus paklusti nacistinės Vokietijos diktatui, veikdama ekstremaliomis sąlygomis, neturėdama priemonių kontroliuoti situaciją, išsilaikė šešias savaites ir buvo nušalinta.

Šiandien sukilėlių auką, kaip ir patį sukilimą, stengiasi kai kurios jėgos menkinti, sutapatinti su žydų tautos tragedija. Žydų žudymą, suplanuotą Hitlerio nacių, priskiria 1941 m. birželio sukilėliams, ignoruodami sukilimo turinį, jo tikslus bei trukmę ir ribotas galimybes veikti vokiečių gestapui pašalinus žydų ir lenkų reikalus iš LLV kompetencijos.

Aktyvus SS kolaborantų branduolys buvo voldemarininkai (bent vartojo jo vardą, kai pats A. Voldemaras tuomet jau buvo Maskvos NKVD naguose), tiksliau – grupė karininkų, aviacijos leitenantų, kapitonų. Jie dalyvavo batalionuose, kurie šaudė komunistus, žydus ir kitus. Dalyvavo gestapo inspiruotame puče 1941 m. liepos 24 naktį prieš LLV. Jie su SS pagalba nušalino pulk. Jurgį Bobelį ir pakeitė visą saugumo struktūrą. Laikinoji vyriausybė ir voldemarininkai suplakami, nepaisant faktų – taip patogiau diskredituoti visą sukilimo idėją.

Laikinoji vyriausybė neturėjo svertų padėti žydams, tačiau stengėsi jiems pagelbėti. Vyriausybės narys generolas Stasys Raštikis tuo klausimu nuvyko pas vokiečių karo komendantą generolą M. fon Polį ir

jam pareiškė, kad „Lietuvos vyriausybė ir lietuvių visuomenė labai susirūpinusi vokiečių akcija prieš žydus“. Taip pat buvo kreiptasi ir į aukštesnę vokiečių valdžią, kad ji sustabdytų Kaune ir provincijoje tebevykstančią tokią akciją. Šiuo klausimu rūpinosi tarp kitų žymūs lietuvių politiniai veikėjai ir Lietuvos katalikų bažnyčia, įvairiose vokiečių įstaigose darydama žygių prieš žydų naikinimą. Apie lietuvių ir žydų santykius Hitlerio okupacijos metais plačiau rašęs prelatas Mykolas Krupavičius, vienas iš žinomų veikėjų, bandžiusių stabdyti žydų persekiojimą („Žydai ir Laikinoji Vyriausybė“⁹). Taip pat vyskupas Vincentas Brizgys¹⁰.

Po 50 metų trukusios SSRS okupacijos atkurtos Lietuvos Respublikos prezidentas Algirdas Brazauskas vizito Izraelyje metu, 1995 m. kovo 1 d., sakydamas šalies radijo ir televizijos transliuotą kalbą Izraelio parlamente – Knesete, lietuvių tautos vardu atsiprašė žydų tautą už tuos lietuvių, kurie Holokausto metais žydus šaudė ir plėšė. „Turime atminti, kad 1940–1941 metais Lietuvos žemėje vyko ne karo drama, bet didelio masto tragedija. Žydų tragedija, žydų holokaustas yra viena dimensija. Sovietinis genocidas ir jų sadistinis, žvėriškas elgesys su žmonėmis yra kita šios tragedijos dimensija. Nusikaltimų vykdytojai neturi tautybės. Tai kiekvieno žmogaus apsisprendimo klausimas. Buvo lietuvių patriotų, buvo lietuvių išdavikų. Dauguma žmonių buvo nusiteikę patriotiškai, mylėjo savo kraštą, dėl jo aukojosi. Tačiau buvo lietuvių, kurie dirbo su naciais, buvo lietuvių, kurie dirbo su bolševikais.

Negalima skubėti su apibendrinimais. Reikia žiūrėti į žmones pagal

tai, kaip jie elgėsi, kokia buvo jų atsakomybė, kokie veiklos rezultatai...“ – teigė įsigilinęs į šaltinių vertinimą teisininkas ir istorikas dr. Augustinas Idzelis pokalbyje su tyrėju, žurnalistu Vidmantu Valiušaičiu¹¹.

Priminkime, jog bandymas giliau pažvelgti į lietuvių ir žydų santykius Lietuvoje prof. Valdui Rakučiui baigėsi nesėkme. Atrodo, žydus (ne visus) tenkina juodai balta šio tragiško laikmečio versija.

Liepos 25 dieną vokiečiai paskelbė civilinės valdžios įvedimą Pabaltijo valstybėse. Laikinosios vyriausybės tolesni Lietuvos atkūrimo bandymai pasidarė neįmanomi. Rugpjūčio 5 dieną įvyko paskutinis Lietuvos laikinosios vyriausybės posėdis. Nors ji gyvavo tik šešias savaites, jos veikla ir pats sukilimas turėjo didelį poveikį demaskuojant sovietinę propagandą, atgaunant tautai savo pasitikėjimo jėgas. Apie 20 tūkst. sukilėlių ir daug daugiau rėmėjų parodė ištikimybę Lietuvos nepriklausomybei. Jie išaugo iš nepriklausomybės laikotarpio išugdytos tautos dvasios, iš tautinės mokyklos, iš patriotinių organizacijų veiklos.

Kazys Skirpa, pagrindinis tautos sukilimo organizatorius, vylėsi, kad lietuviams sukilus prieš SSRS okupaciją ir palengvinus Vokietijai žygį prieš bolševizmą, galbūt bus tai įvertinta kokia nors, kad ir minimalia, *via facti* slapta nuo vokiečių paskelbtos Lietuvos nepriklausomybės pripažinimo forma. Taip neįvyko.

Lietuvos 1941 metų sukilimas buvo pirmasis dviejų totalitarizmų grumtynėse ginklu pasipriešinimas sovietiniam agresoriui ir neginkluotą pasipriešinimą Hitlerio kėslams Lietuvoje. Profesorius Edvardas Gudavičius, kalbėdamas apie šį sukilimą, teigė: „(...) tai buvo vienas didingiausių mūsų istorijos momentų, tautos žygdarbis.“ Sukilimas ir perėjimas į antinacinį pagrindį, sulaukus antro-

sios SSRS okupacijos, suteikė drąsos ir pasitikėjimo tęsti 10 metų trukusią didvyrišką partizaninę kovą už laisvę.

Išsaugant Birželio sukilimo atminimą daug nuveikė buvusios Lietuvos 1941 metų birželio 22–28 dienų sukilėlių sąjungos pirmininkas Alfonsas Žaldokas. Vytauto Didžiojo universitete įrengti sukilimo vadovų genštabo majoro V. Bulvičiaus, pulkininko dr. J. Vėbros, prof. dr. A. Damušio, ekonomisto L. Prapuolenio, inžinieriaus P. Naručio ir Lietuvos laikinosios vyriausybės Ministro Pirmininko prof. dr. J. Ambrazevičiaus portretiniai skulptūriniai reljefai (skulptorius S. Žirgulis). Petrašiūnų kapinės puošia skulptoriaus prof. Antano Kmieliausko sukurtas antkapinis paminklas pulkininkui Kaziui Škirpai, 1941 m. birželio sukilimo organizatoriui. Prisimintina ir tai, kad K. Škirpos vadovaujami savanoriai 1919 m. sausio 1 d. Vilniaus Gedimino pilies bokšte pirmą kartą iškėlė mūsų trispalvę vėliavą.

1991 metais sukilėlių menamoje kapų vietoje buvo pastatytas paminklas „Kryžius-medis“ (skulptorius Robertas Antinis, architektas F. Miliūnas, fundatorius – Australijoje gyvenęs buvęs Lietuvos garbės konsulas Viktoras Šlėteris). Minėtos Sukilėlių sąjungos iniciatyva Senosiose kapinėse atnaujintas sukilėliams skirtas memorialas – pastatyta 40 naujų bronzinių kryžių, įamžinančių 1941 m. birželio 22–28 d. sukilimo bei jo dalyvių atminimą. 2012 metais į tėvynę grįžo Lietuvos laikinosios vyriausybės vadovo dr. Juozo Ambrazevičiaus-Brazaičio palaikai. Jie iškilmingai palaidoti Kauno Kristaus Prisikėlimo bazilikos šventoriuje.

Vilniuje, Lukiškių aikštės pakraštyje, prie simbolinio 1863 metų sukilėlių antkapinio paminklo, stovi naikintas, bet nesunaikintas lietuvišku ornamentu papuoštas Kryžius, skirtas 1941 metų sukilimui atminti. Tautos sukilimą žymi įvairiose Lietuvos vietose pastatyti didesni ar

9 In: „Laiškai lietuviams“, 1986, gegužė, birželis, liepa–rugpjūtis, Vol. 37, Nr. 6–8.

10 Vincentas Brizgys, *Katalikų Bažnyčia Lietuvoje 1940–1944 metais*, Čikaga, 1977, p. 177–181.

11 Vidmantas Valiušaitis, *Istorikai nenau-doja..., op. cit., p. 59.*

mažesni paminklai, sukurtas filmas¹².

1941 m. birželio ginkluotas Lietuvos gyventojų sukilimas savo pagrindiniais tikslais buvo nukreiptas prieš sovietinę ir būsimą nacistinę okupaciją, o nacistinei Vokietijai nepripažinus Lietuvos laikinosios vyriausybės, patriotinės organizacijos ėmė veikti pogrindyje prieš nacių režimą ir ruošė visuomenę tolesnei kovai dėl Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo.

„Pulkininkas Kazys Škirpa – ministras pirmininkas Lietuvos Laikinoje vyriausybėje, LAF vadas, bet jo pozicijos taip ir liko deklaratyvinės – jo prie tų pareigų naciai neprileido. Bet labiausiai K. Škirpa liks mūsų atmintyje ir istorijoje, kad jis Lietuvos vardu užprotestavo labai klastingo okupanto, Maskvos okupanto, įsibrovimą į Lietuvą ir po to savo energiją skyrė, planavo ir kovojo su bolševikais ir naciais, kad Lietuva iš pasaulio žemėlapiu nebūtų išbraukta.“¹³ Tokia užsklanda baigia tautos sukilimo vienas iš pagrindinių organizatorių Pilypas Žukauskas-Narutis (1920–2014), antinacinės rezistencijos dalyvis ir Štuthofio koncentracijos lagerio kalinys, inžinierius. Tautos sukilimo tikslai ir eiga šiandien tapę šmeižto ir nedraugiškos lietuviams ir Lietuvai propagandos objektu, skaudu – nes ir pačioje Lietuvoje. Sukilimo ir jo dalyvių atminimas apaugęs gandais, Rusijos tęsiamos SSRS propagandos bei jos parankinių „vertinimais“, nutylint 1940–1941 metų tragišką Lietuvos gyventojų, lietuvių tautos padėtį, susiklosčiusias aplinkybes.

Su minėtu kukliu lietuvių tautos didvyriu teko pabendrauti Čikagoje jau Jo gyvenimo saulėlydyje. Dar tik brėkstant Lietuvos laisvės aušrai Jis kūrė ir spinduliavo savo kilnia, nepa-

12 Žr. Zigmąs Tamakauskas, *Lietuva – kaip Dangaus dovana*, in: „XXI amžius“, 2024 m. liepos 12 d., nr. 25–26 (2590–2591).

13 Pilypas Žukauskas-Narutis, *Tautos Sukilimas...*, op. cit., p. 383.

2025 m. liepos 4 d. į amžinybę iškeliavo
A. A. KOSTAS MISIUKONIS
iš Punsco.

Nuoširdžią padėką reiškiame visiems, kurie buvo su mumis tą sunkų laiką, dalyvavo šermentyse ir laidotuvėse. Ačiū už maldas, giesmes, aukas ir paguodos žodį.

Velionio žmona ir vaikai su šeimomis

Liepos 4 dieną amžinojo poilsio iškeliavo **Kostas Misiukonis**,
ilgametis Punsco savivaldybės darbuotojas
ir žinomas mūsų krašto saviveiklininkas.
Ramybė telydi Išėjusįjį, o Jo artimiesiems netekties valandą
skiriame užuojautos žodžius.

Punsco savivaldybės viršaitis ir darbuotojai

Kapų tylą ir juoda žemelė amžinam poilsiui
priglaudė **Joną Zimnicką**.
Nuoširdžiai užjaučiame žmoną Birutę ir artimuosius.

Birutės sesės ir broliai su šeimomis

*Nepareis, nesugrįš, nepabels į duris,
Nors iš skausmo ir plyštų širdis.
Amžinybėj tylioji ji ilsėsis ramiai,
Tik sapne kai kada aplankys.*

Su giliu liūdesiu atsisveikiname su **Danute Savickiene**.
Nuoširdžiai užjaučiame jos sūnų Oskarą ir vyrą Valdą
skaudžios netekties valandą.
Tegul šviesus prisiminimas apie ją visada gyvena Jūsų širdyse.

Oskaro klasiokai su tėvais

laužta dirbant Lietuvai asmenybe.

Klausiu: o ką jūs, du neminėtini pavardėmis Vilniaus merai – paliksite Lietuvos, savo tautos istorijai? Panieką, neapykantą žmonėms, kurie kirtu kelią per uolas gal ir jūsų nepelnytam to rango gyvenimui laisvėje?! Susimąstykime, kol dar gavome tam laiko.

(Pabaiga)

Kazimieras Rakūnas-Markauskas – buvęs vokiečių Štuthofio lagerio kankinys

Rašinys, dalyvavęs konkurse „Lietuvos kovų už laisvę ir netekčių istorija“

GRETA NEVULYTĖ, URŠULĖ ALEKSAITĖ

Tęsinys.

Pradžia „Aušros“ š. m. 12 nr.

Nauja tapatybė neleido jaustis saugiai ir vis tiek teko dažnai keisti gyvenamąją vietą. Žinome, kad gyveno Vilkapėdžių kaime, o vėliau iki 1947 m. Navinykuose pas Joną Nevulį, kuris ką tik buvo grįžęs iš Lietuvos. Jo, kaip ir daugelio kitų per karą iškeldintų, bet sugrįžusių vietos gyventojų, tarnybos nenorėjo priregistruoti. Greitu laiku Kazys pateko į lenkų milicijos akiratį. Jį uždarė į Krasnovo, vėliau į Suvalkų areštinę. Nors buvo tardomas ir kankinamas, išteisinęs jį teismas

leido sugrįžti į Navinykus. Šį kartą apsigyveno Berneckų sodyboje. Gal dar išlikęs akmeninis rūsys, kuriame teko praleisti tas neramias dienas? Vėliau šiek tiek gyveno Drūčių namuose. Stengėsi niekuo neišsiskirti iš kaimynų. Nusipirko karvę ir bandė ūkininkauti. Kaimynai matė, jog jam tas darbas nesiseka, bet tokie buvo laikai.

Jis stengėsi palaikyti gerus santykius su šio krašto žmonėmis. Mostelė – tokią pravardę jam davė tikriausiai dėl to, kad eidavo po žmones ir visokiais tepalais gydė įvairius negalavimus. Naudojo ir kitokias mikstūras bei karštą vandenį. Jis šią patirtį

tikriausiai įgijo būdamas Štuthofe. Skaitė natūralios medicinos knygas ir bandė kitiems padėti. Vieni liginiai pagydavo, kiti, deja, ne.

Kazys Markauskas aktyviai įsitraukė į mūsų krašto visuomeninę veiklą. Algirdas Nevulis pasakojo, jog 1957 m. jis tapo Lietuvių visuomeninės kultūros draugijos (LVKD) Revizijos komisijos nariu. Jo bendražygiai J. Maksimavičius, J. Stoskeliūnas, J. Jakimavičius, V. Valinčius, J. Vaina ėjo į kaimus ir steigė ratelius, skatino ir žadino tautinę saviveiklą. Saugumo tarnyboms tai labai nepatiko, todėl sumanė pamokyti ne tik Markauską, bet ir kitus krašto šviesuolius. Jis buvo žmogus be „šaknų“ ir giminių, dėl to tapo labai geru taikiniu. 1960 m. „Gazeta Białostocka“ laikraštyje pasirodė straipsnis „Kazys Rakūnas nepadarė karjeros“ („Kazys Rakunas nie zrobił kariery“). Jis buvo apšmeižtas dėl to, kad organizuodamas pašalpą krašto žmonėms, palaikė ryšius su Bendruoju Amerikos lietuvių fondu (BALF). Žurnalistas primetė, kad siekia sau naudos. Tai sunku kaip nors patvirtinti, nes šis žmogus gyveno labai prastomis sąlygomis. Kartu su juo buvo apšmeižti V. Valinčius ir J. Degutis. Mostelė nebuvo abejingas žmonių skurdui ir žinojo, kaip organizuoti paramą. Tais pačiais metais jam teko už tai skaudžiai sumokėti. Pasikvietė jį pareigūnai ir

Iš Algirdo Nevulio archyvo

„1975 m. balandžio 26 d. buvau išmestas iš barako į tvartą ir ten išgyvenau iki birželio 30 d. Turiu pasakyti, kad tai buvo tragiškiausias mano gyvenimo momentas. Užtai mane taip kankino, kad aš buvau lietuvis.“

įteikė dokumentą, kuriame buvo užrašyta: „1956 m. rugpjūčio 28 dienos nuosprendžiu, pilietis Markauskas Kazimieras gimęs 1900 metais Vilniuje, 7 dienų bėgyje privalo išvykti iš pasienio zonos.“ „Tamsta esi ištremiamas į Olštino vaivadiją į Ščitną.“ Prisiminimuose rašė: „Pasiėmiau savo čemodanėlį ir einu. Policininkas man liepė išsimelduoti iš Suvalkų ir užsimelduoti Ščitne.“ Paaikšino, kad jis yra „prieš valdžią nusikaltęs“. Nuvežė į Suvalkų geležinkelio stotį ir liepė nusipirkti bilietą į Ščitną. „Sudiev, Suvalkai!“ – spėjo ištarti.

Taip prasidėjo naujas Kazio Markausko gyvenimo etapas. Ščitne jis gyveno iki mirties. Naujoje vietoje negavo nei žadėto kambario, nei darbo. Kur teisybės ieškoti? Kas daryti? Kambarėlį rado tik po kelių dienų. Jame buvo savininko daiktai, o jo vaikai turėjo teisę įeiti kada panorėję. Sumokėti reikėjo 250 zl. Darbą gavo tik kaip fizinis kolūkio (PGR) darbuotojas. Jam buvo liepta sodinti ir kaupti burokus. Gyvenimo sunkumai nesibaigė. Dėl nepalaužiamo, tvirto būdo kentėjo dar ne kartą. Yra išlikusi nuotrauka, kurioje Kazys Markauskas stovi prie tvarto. Kitoje pusėje užrašyti tokie žodžiai: „1975 m. balandžio 26 d. buvau išmestas iš barako į tvartą ir ten išgyvenau iki birželio 30 d. Turiu pasakyti, kad tai buvo tragiškiausias mano gyvenimo momentas. Užtai mane taip kankino, kad aš buvau lietuvis.“ Jeigu būtų norėjęs, būtų paklusęs valdžios nurodymams, o gyvenimo sąlygos tikrai būtų pagerėjusios, tačiau jo pasirinkimas buvo kitoks. Nemokėjo atsisakyti savo vertybių. Moralinio stuburo nepalaužė jokie spaudimai.

Net toli gyvendamas aktyviai rėmė mūsų krašto žmonių siekius melstis gimtąja lietuvių kalba. Jis dažnai atvažiuodavo, viską stebėdavo ir imdavosi darbo. Buvusi Punsko mokyklos istorijos mokytoja Julija Račiuvienė papasakojo mums, kad

pokariu mūsų kraštas išgyveno didelius sunkumus dėl lietuviškų mišių. 1946 m. mirė Seinų klebonas V. Astasevičius. Nebuvo lietuvių kunigo, kuris galėtų patarnauti tikintiesiems. Atsirado puiki proga nelaikyti lietuviškų pamaldų. Padėtis buvo įtempta. 1957 m. į Seinus atvykęs lietuvis kunigas, JAV visuomenės veikėjas, vienas BALF organizatorių Juozapas Končius ragino rašyti laiškus visiems dvasininkams ir reikalauti sugrąžinti lietuviškas mišias. Kazys Markauskas nemažai parašė laiškus vyskupams, aukščiausiems Lenkijos dvasininkams ar net į Vatikaną. Juose pristatydavo esamą padėtį ir prašydavo užtarimo, reikalaujant grąžinti lietuviškas pamaldas. Nuo šio momento kova dėl teisės melstis ir giedoti gimtąja kalba tapo jo misija, o žodžiai – ginklu. Išliko susirašinėjimo laišakai su diplomatu Stasiu Antanu Bačkiu, Lietuvos pasiuntinybės atstovu Vašingtone J. Kajecku, Vatikane veikiančiu kunigu Ladu Tulaba ir kitomis įžymiomis asmenybėmis. „Mes, lietuviai rašysime skundus į Jungtinių

Tautų Organizaciją, rašysime taip pat JAV prezidentui...“ – žadėjo. Kelių sąsiuvinų prireikė aprašyti lietuvių siekius sugrąžinti lietuviškas pamaldas Seinų, Smalėnų ir Punsko parapijose. Tai nepaprastai vertingas mūsų krašto istorijos šaltinis. Autorius buvo šių įvykių sukuryje ir viską žinojo nuo pačių pamatų.

1975 m. Seinų bazilikoje vyko Marijos statulos karūnavimo iškilmės. Jose dalyvavo daug garbingų dvasininkų, tarp jų kardinolas Stefanus Višinskis ir kardinolas Karolis Voityla (būsimas popiežius Jonas Paulius II). Markauskas nepraleido progos viešai išsakyti mūsų krašto žmonių nuoskaudas. A. Nevulis patvirtino, kad tai, kas apie Kazį Markauską parašyta Broniaus Kviklio leidinio „Lietuvos bažnyčios“ antrajame tome, yra tiesa. „1975 metais rugsėjo 7 dieną, kai Seinuose vyko Marijos statulos karūnavimas, buvau parengęs transparentą su užrašu lotynų kalba: *Nos Lituanorum oramus clericos Ecclesiae Poloniae ut Missa lingua Litwana in Ecclesia Parochiali Seimensi permittatur* (liet. Mes, lietuviai,

Greta Nevulytė ir Uršulė Aleksaitė prie Kazimiero Rakūno-Markausko kapo

Iš rašinio autorių asmeninio albumo

prašome Lenkijos bažnyčios dvasininkus, kad Seinų parapijos bažnyčioje būtų leistos mišios lietuvių kalba). Tas pats tekstas buvo parašytas ir ant vizitinių kortelių, skirtų svečiams: vyskupams, kunigams, vienuoliams...

Užrašą mišių metu laikė Petronas iš Žagarių ir Keleris iš Rimkežerių. Liudininkai pasakojo, kad šis sumanymas ne visiems garbiems svečiams patiko, bet tikrai buvo pastebėtas. 1983 m. spalio 16 d. po 37-erių metus trukusių kovų į Seinų baziliką sugrąžinamos lietuviškos pamaldos. Markauskas jose dalyvavo. Tai dar kartą parodo jo ir kitų atsidavusių krašto žmonių atkaklumą, siekiant užsibrėžto tikslo.

Kazys Rakūnas-Markauskas mirė 1993 m. Palaidotas Seinų kapinėse. Ant kapo iškaltas toks užrašas, kokį nurodė savo testamente: „Čia ilsisi buvęs Štuthofio lagerio vokiečių kankinys Rakūnas-Markauskas Kazimieras“. Mes kapą aplankėme sausio mėnesį, o ten augančios rūtos vis dar buvo žalios.

Kazys Rakūnas-Markauskas buvo paslaptingas žmogus. Saugojo savo privatų gyvenimą. Apie kalėjimą Štuthofe nepasakojo, bet viską labai kruopščiai aprašė. Galbūt bijojo. Mes skaitome tuos pageltusius jo paties ranka užrašytus sąsiuvinį lapus, bandome atkurti tai, kas dalinai jau užmiršta. Kazio Rakūno-Markausko, mūsų krašte daugiau žinomo Mostelės vardu, portretas įgauna visai kitokią prasmę, nusipaiso kito-kiomis spalvomis.

Kazio Rakūno-Markausko gyvenimas tai nuolatinė kova už tiesą ir gėrį. Jis nuolat buvo blaškomas tarp moralės ir įstatymo. Pavojaus aplinkybėmis pasirenka veikimą, moko tikėti žodžių galia. Gilus sąžinės šauksmas leidžia jam išlikti žmogumi net beviltiškoje padėtyje, o veiksmingiausiu ginklu tampa ne šautuvas, bet tai, kas esą jo galvoje. Šios asmenybės pavyzdys dar

Nuoširdžiai sveikiname **Birutę Žukauskienę**, gyvenančią Burbiškių kaime, 70 metų jubiliejaus proga.

Linkime daug laimės rytdienos keliuose.

Tegul metų bėgimas nepakeičia širdies šilumos, lai rankos nepavargsta, o gyvenimo takas būna ilgas ir šviesus. Stiprios sveikatos, kantrybės ir džiaugsmo linki

Dukra Onutė ir sūnus Romas su šeimomis

Prieš 50 metų aukso žiedus sumainė **Teresė ir Kostas Krivoniai** iš Baltimorės.

Brangieji!

Džiaugiamės didele ir gražia Judviejų švente, neišsenkančia meile ir pagarba vienas kitam. Tegul dienų kelionėje Jus ištikimai lydi rūpestingi žvilgsniai, mylinčios akys, padėsinantys žodžiai.

O sugrįžtant pasitinka ramus namų židinys. Linkime ir toliau mylėti vienas kitą, tvirtai laikytis kaip medžiai vienas kito visom šakom ir širdimi, suprasti, užjausti, atleisti, mėgautis vienas kitu ir kartu pragyventi dar tiek pat metų. Būkite stiprūs ir laimingi!

Jus sveikina

Krikšto dukra Vida su šeima bei Radzevičių šeima

kartą įrodo, kaip nelengva palaužti žmogų. Stebina jo neeilinė drąsa ir ramybė.

Kazys Rakūnas-Markauskas duoda mums patriotizmo pamoką. Lyg ir savaime sudėlioja visus taškus ir nekyla abejonių, kas aš esu, kas yra mano šeima, šalis ir tauta. Jo atminimas turi būti gyvas.

Literatūra

1. Kazio Rakūno-Markausko dokumentai. Algirdo Nevulio asmeninis archyvas.
2. Interviu su Algirdu Nevuliu. Rašinio autorių asmeninis archyvas.
3. Makauskienė Ž. Jo garbė neturėtų išblėsti. „Į laisvę“. Lietuviškų studijų centras.

Čikaga, 1998, Nr. 127.

4. Malinauskienė M. Navinykai. Prisiminimų dovanos. Punsko „Aušros“ leidykla, 2014.

5. Gajek St. Kazys Rakunas nie zrobił kariery. „Gazeta Białostocka“, 1960, Nr. 11.

6. Sruoga B. Dievų miškas. Baltos lankos, 2022.

7. Bubnys A. Lietuviai Štuthofio koncentracijos stovykloje 1942–1945 metais. Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras. Vilnius, 2023.

8. Kviklys B. Lietuvos bažnyčios. Vilka-viško vyskupija (II tomas). Čikaga, 1882.

(Pabaiga)